

Sud Bosne i Hercegovine
Суд Босна и Херцеговине

Predmet broj: S1 1 K 020064 22 Kri

Datum: objavljivanja   03.06.2024. godine
pismenog otpravka 10.07.2024. godine

Pred pretresnim vijećem u sastavu: sudija Darko Samardžić, predsjednik vijeća
sudija Jasmina Ćosić Dedović, član vijeća
sudija Enida Hadžiomerović, član vijeća

u predmetu

TUŽILAŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE
protiv

Zorana Ilića
i
Radenka Ilića

PRESUDA

Tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine: Ahmed Mešić

Braniteljica optuženog Zorana Ilića: advokat Nada Mandić

Branilac optuženog Radenka Ilića: advokat Veljko Čivša

Sadržaj

PRESUDA	1
OBRAZLOŽENJE	6
I. TOK KRIVIČNOG POSTUPKA	6
A. OPTUŽNICA I GLAVNI PRETRES	6
B. DOKAZNI POSTUPAK	6
1. DOKAZI TUŽILAŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE	6
2. DOKAZI ODBRANE OPTUŽENOG ZORANA ILIĆA	7
3. DOKAZI ODBRANE OPTUŽENOG RADENKA ILIĆA	7
C. ZAVRŠNE RIJEČI	7
1. TUŽILAŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE	7
2. ODBRANA OPTUŽENOG ZORANA ILIĆA	9
3. ODBRANA OPTUŽENOG RADENKA ILIĆA	11
D. PROCESNE ODLUKE	12
1. Odluka o utvrđenim činjenicama na prijedlog Tužilaštva BiH	12
2. Odluka o ponovnom početku glavnog pretresa - protek roka od 30 dana i izmjena sastava sudećeg vijeća	15
3. Odluka o izuzetku od neposrednog izvođenja dokaza	15
4. Odluka o mjerama zaštite za svjedoke	18
5. Odluka o odbijanju dokaznih prijedloga	18
II. STANDARDI DOKAZIVANJA I OCJENA DOKAZA	21
III. PRIMJENA MATERIJALNOG PRAVA	24
IV. NALAZI VIJEĆA	26
A. OPĆI ELEMENTI KRIVIČNOG DJELA ZLOČINI PROTIV ČOVJEČNOSTI	26
1. Širok (rasprostranjen) i sistematičan napad	27
2. Cilj napada – civilno bošnjačko stanovništvo općine Rogatica	44
3. Optuženi je znao za napad i da su njegova djela dio tog napada	46
B. POJEDINAČNE INKRIMINACIJE U OSNOVI ZLOČINA PROTIV ČOVJEČNOSTI	48
1. DJELO U OSNOVI ZLOČINA – PRISILNI NESTANAK OSOBA	48
2. PROGON	58
C. ODGOVORNOST	59
D. ODMJERAVANJE KAZNE	60
V. OSLOBAĐAJUĆI DIO PRESUDE	61
VI. ODLUKA O TROŠKOVIMA POSTUPKA	63
VII. ODLUKA O IMOVINSKOPRAVNIM ZAHTJEVIMA	64
VIII. ANEKS	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
A. ULOŽENI MATERIJALNI DOKAZI TUŽILAŠTVA	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
B. ULOŽENI MATERIJALNI DOKAZI OPTUŽENOG ZORANA ILIĆA	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
C. ULOŽENI MATERIJALNI DOKAZI OPTUŽENOG RADENKA ILIĆA	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

Broj: S1 1 K 020064 22 Kri
Sarajevo, 03.06.2024. godine

U IME BOSNE I HERCEGOVINE!

Sud Bosne i Hercegovine, u vijeću sastavljenom od sudije Darka Samardžića, kao predsjednika vijeća, te sudija Jasmine Ćosić Dedović i Enide Hadžiomerović, kao članova vijeća, uz sudjelovanje pravnog savjetnika - asistenta Amile Jahjaefendić Hamidović, u svojstvu zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženih Zorana Ilića i Radenka Ilića, zbog krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkom i), a sve u vezi sa članom 29. i članom 180. stav 1. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (KZ BiH), povodom optužnice Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj: T20 0 KTRZ 0011293 15 od 22.12.2021. godine, koja je potvrđena dana 11.01.2022. godine, nakon održanog javnog glavnog pretresa, u prisustvu tužioca Tužilaštva BiH, optuženih lično i njihovih branilaca, javno objavljuje

P R E S U D U

I

Optuženi Zoran Ilić, sin Borka i majke Milane, rođen 25.10.1968. godine u Rogatici, JMBG: ..., nastanjen na adresi ..., ..., državljanin BiH, pismen, po zanimanju domar, završena SSS-ugostiteljska, razveden, otac dvoje djece, neosuđivan, služio vojsku u Nišu 1987/1988 godine, nema čin rezervnog vojnog starješine, ne vodi se u vojnoj evidenciji, nije odlikovan, ne vodi se drugi postupak

K R I V J E

što je:

U periodu od kraja maja 1992. godine do kraja 1993. godine u općini Rogatica u okviru širokog i sistematičnog napada vojske Srpske Republike BiH, a potom vojske Republike Srpske, usmjerenog protiv nesrpskog civilnog stanovništva na području općine Rogatica, Zoran Ilić, kao pripadnik vojske Srpske Republike BiH, a potom vojske Republike Srpske, i to Rogatičke brigade VP ..., znajući za taj napad i da njegove radnje čine dio napada, suprotno pravilima međunarodnog prava, učestvovao u prisilnom nestanku osoba, civila Bošnjaka iz naselja Rudo, općina Rogatica, tako što je:

Dana 19.06.1992.godine u naselju Rudo, općina Rogatica, u poslijepodnevnim satima, Zoran Ilić, naoružan i u uniformi, zajedno sa drugim njemu poznatim vojnicima učestovao u nezakonitom lišenju slobode civila bošnjačke nacionalnosti i to Mehmeda Hodžića, Saliha Hodžić, Edhema Kurtića, Zehrudina Hadžihasanovića, Kemala Čavčića, Ćamila Čavčića, Mehmeda Čavčića, Mehmeda Parovića, Ibrahima Salana, Seida Čamdžije, Advije Lutvića, Fuada Heće, Avde Hurle, Alije Omeragića, Himze Omeragića i Alije Džaferovića, na način da je Zoran Ilić, nakon što je stradalo nekoliko pripadnika vojske Srpske Republike BiH u gornjem dijelu naselja Rudo, došao pred podrum kuće vlasništvo Miroslava Jovičića u donjem dijelu naselja Rudo, u kojem su se nalazili civili bošnjačke nacionalnosti, muškarci, žene i djeca, gdje im je naređeno da borave dok je trajao napad pripadnika vojske Srpske Republike BiH na gornji dio naselja naseljenog bošnjačkim stanovništvom, da bi zatim naredio sa vrata podruma da svi muškarci napuste podrum i izađu u dvorište ispred podruma jer idu u zarobljeništvo, nakon čega su muškarci napustili podrum, a odmah potom bili postrojeni u kolonu, gdje su u pratnji i pod prijetnjom oružja odvedeni od strane Zorana Ilića i drugih njemu poznatih vojnika u nepoznatom pravcu od kada im se gubi svaki trag i čija tijela do danas nisu pronađena.

Čime je počinio krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka i), a sve u vezi sa članom 29. i članom 180. stav 1. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine

Pa ga Sud primjenom člana 285. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (ZKP BiH) i primjenom članova 39., 42. stavovi 1, 2. i 48. stav 1. KZ BiH

O S U Ā U J E

NA KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD 11 (JEDANAEST) GODINA

II

Na osnovu odredbe člana 284. tačka c) ZKP BiH,

Optuženi Radenko Ilić, zvani Dok, sin Vojislava i majke Zagarke, djevojački Ristić, rođen 11.01.1965. godine u Rogatici, JMBG: ..., nastanjen na adresi ..., ..., državljanin BiH, pismen, po zanimanju komercijalni tehničar, završena SSS, oženjen dvoje djece, neosuđivan, služio vojsku u Zagrebu 1985. godine, nema čin rezervnog vojnog starješine, ne vodi se u vojnoj evidenciji, nije odlikovan, ne vodi se drugi postupak,

OSLOBAĀA SE OD OPTUŹBE

da je:

U periodu od kraja maja 1992. godine do kraja 1993. godine u općini Rogatica u okviru širokog i sistematičnog napada vojske Srpske Republike BiH, a potom vojske Republike Srpske, usmjerenog protiv nesrpskog civilnog stanovništva na području općine Rogatica, Radenko Ilić, zajedno sa Zoranom Ilićem, kao pripadnik vojske Srpske Republike BiH, a potom vojske Republike Srpske, i to Rogatičke brigade VP ..., znajući za taj napad i da njegove radnje čine dio napada, učestovao u progonu bošnjačkog civilnog stanovništva na nacionalnoj i vjerskoj osnovi, postupajući sa diskriminatornom namjerom, suprotno pravilima međunarodnog prava i to prisilnim nestankom osoba, civila Bošnjaka iz naselja Rudo, općina Rogatica, tako što je:

Dana 19.06.1992. godine u naselju Rudo, općina Rogatica, u poslijepodnevnim satima, Radenko Ilić, naoružan i u uniformi, zajedno sa Zoranom Ilićem i drugim njima poznatim vojnicima učestovao u nezakonitom lišenju slobode civila bošnjačke nacionalnosti i to Mehmeda Hodžića, Saliha Hodžić, Edhema Kurtića, Zehrudina Hadžihasanovića, Kemala Čavčića, Čamila Čavčića, Mehmeda Čavčića, Mehmeda Parovića, Ibrahima Salana, Seida Čamdžije, Advije Lutvića, Fuada Heće, Avde Hurle, Alije Omeragića, Himze Omeragića i Alije Džaferovića, na način da je Radenko Ilić, zajedno sa Zoranom Ilićem, nakon što je stradalo nekoliko pripadnika vojske Srpske Republike BiH u gornjem dijelu naselja Rudo, došao pred podrum kuće vlasništvo Miroslava Jovičića u donjem dijelu naselja Rudo, u kojem su se nalazili civili bošnjačke nacionalnosti, muškarci, žene i djeca, gdje im je naređeno da borave dok je trajao napad pripadnika vojske Srpske Republike BiH na gornji dio naselja naseljenog bošnjačkim stanovništvom, da bi zatim naredili sa vrata podruma da svi muškarci napuste podrum i izađu u dvorište ispred podruma jer idu u zarobljeništvo, nakon čega su muškarci napustili podrum, a odmah potom bili postrojeni u kolonu, gdje su u pratnji i pod prijetnjom oružja odvedeni od strane Zorana Ilića, Radenka Ilića i drugih njima poznatih vojnika u nepoznatom pravcu od kada im se gubi svaki trag i čija tijela do danas nisu pronađena.

Čime bi počinio krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkom i), a sve u vezi sa članom 29. i članom 180. stav 1. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine.

III

Optuženi Zoran Ilić se u smislu odredbe člana 188. stav 4. ZKP BiH, a optuženi Radenko Ilić u smislu odredbe člana 189. stav 1. ZKP BiH, oslobađaju dužnosti naknade troškova krivičnog postupka koji u cijelini padaju na teret budžetskih sredstava Suda.

IV

Na osnovu člana 198. stavovi 2. i 3. ZKP BiH oštećeni se sa imovinskopравnim zahtjevima upućuju na parnicu.

OBRAZLOŽENJE

I. TOK KRIVIČNOG POSTUPKA

A. OPTUŽNICA I GLAVNI PRETRES

1. Tužilaštvo Bosne i Hercegovine (Tužilaštvo) je optužnicom broj: T20 0 KTRZ 0011293 15 od 22.12.2021. godine, koja je potvrđena dana 11.01.2022. godine, optužilo Zorana Ilića i Radenka Ilića da su počinili krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkom i), a sve u vezi sa članom 29. i članom 180. stav 1. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (KZ BiH).
2. Na ročištu za izjašnjenje o krivici koje je održano dana 23.02.2022. godine, optuženi su se izjasnili da nisu krivi za krivično djelo koje im se stavlja na teret.
3. Glavni pretres počeo je dana 18.04.2022. godine čitanjem optužnice i izlaganjem uvodnih riječi Tužilaštva BiH, a završen je dana 13.05.2024. godine iznošenjem završnih riječi odbrana optuženih.

B. DOKAZNI POSTUPAK

1. DOKAZI TUŽILAŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE

4. U toku dokaznog postupka, Tužilaštvo je izvelo dokaze saslušanjem svjedoka: Ibrahim Sućeska, Suvada Džanko, Amor Mašović, Hasija Hadžihasanović, Behija Parović, Halima Ramić Čuhara, Šefika Selimbegović, Edina Omeragić, Suvada Čavčić, Mesiha Hodžić, Edina Salan, Zemira Omeragić, Milovan Sredojević, Dragomir Jakšić, Milorad Vidaković, svjedoka „A“, kojem je dodijeljena mjere zaštite, kao i saslušanjem stalnog sudskog vještaka medicinske struke, specijaliste neuropsihijatrije, prim. dr Omera Ćemalovića.
5. Na glavnom pretresu su pročitani i iskazi svjedoka koji su umrli: Emke Muhić, Stanojke Kovač, Enesa Korjenića, Hašima Šabanića, Hajrulaha Šišića i Abida Guhdije.
6. Na glavnom pretresu je pročitana i iskaz svjedoka Slavka Lubarde iz razloga koji će detaljno biti obrazloženi u dijelu procesnih odluka.
7. Spisak provedenih materijalnih dokaza Tužilaštva naveden je u Aneksu ove presude i čine njen sastavni dio.

2. DOKAZI ODBRANE OPTUŽENOG ZORANA ILIĆA

8. U toku dokaznog postupka odbrana je izvela dokaze saslušanjem optuženog Zorana Ilića u svojstvu svjedoka, kao i saslušanjem svjedoka Nenad Jagodić, Desa Pajić, Miladin Gojković, Slavko Vukašinović, Jovan Ristić, te čitanjem iskaza svjedokinja Sevibe Šabanić i Vezire Hurla.
9. Spisak provedenih materijalnih dokaza odbrane optuženog Zorana Ilića naveden je u Aneksu ove presude i čine njen sastavni dio.

3. DOKAZI ODBRANE OPTUŽENOG RADENKA ILIĆA

10. U toku dokaznog postupka odbrana optuženog izvela je dokaze saslušanjem svjedoka Novica Andrić, Slavko Kačarević, Miodrag Ristić, Mićo Ikonić, Branislav Sredojević, te optuženog Radenka Ilića u svojstvu svjedoka.
11. Po prijedlogu odbrane optuženog Radenka Ilića na glavom pretresu saslušan je i vještak neuropsihijatar dr Ratko Kovačević.
12. Spisak provedenih materijalnih dokaza odbrane optuženog Radenka Ilića naveden je u Aneksu ove presude i čine njen sastavni dio.

C. ZAVRŠNE RIJEČI

1. TUŽILAŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE

13. U završnoj riječi Tužilaštvo Bosne i Hercegovine (Tužilaštvo/Tužilaštvo BiH) ističe da je nakon provedenog dokaznog postupka dokazano da su upravo optuženi Zoran Ilić i Radenko Ilić izveli i odveli šesnaest muškarca iz podruma kuće Miroslava Jovičića, dakle učestvovali u prisilnom nestanku civila bošnjačke nacionalnosti, kojima se od 19.06.1992. godine gubi svaki trag, te čiji posmrtni ostaci nisu pronađeni ni 32 godine nakon događaja.
14. Tužilaštvo BiH smatra da je u toku postupka dokazano postojanje širokog ili sistematičnog napada na području Rogatice u okviru događaja koji se ovom optužnicom optuženima stavlja na teret, kao i da je taj napad bio usmjeren protiv bošnjačkog civilnog stanovništva na području opštine Rogatica, a koji je izvršen od strane pripadnika vojske Srpske Republike BiH, a potom Vojske Republike Srpske, Rogatičke brigade i paravojnih formacija koje su dolazile sa područja Republike Srbije, a što proizilazi kako iz iskaza saslušanih svjedoka optužbe, odbrane, pa i samih optuženih, tako i iz materijalnih dokaza. Pri tome, element širokog napada proizilazi iz činjenice da su na čitavom području općine Rogatica počinjeni brojni zločini koji su za posljedicu imali veliki broj žrtava civila nesrpske nacionalnosti, veliki broj zatvorenih civila, silovanih žena i

djevojaka, te prisilno preseljenje stanovništva nesrpske nacionalnosti. Napad je imao karakter sistematičnosti iz razloga što je preduzet na naselja Rudo, Gračanica, Holuč, Zlatni dol i grad Rogatica koje je bilo naseljeno bošnjačkim stanovništvom, a kao rezultat takvog napada u navedenom periodu cjelokupna teritorija općine Rogatica etnički je očišćena od bošnjačkog stanovništva, koja je i danas skoro prazna i čista, što je potvrda da je u inkriminisanom periodu izvršen širok i sistematičan napad na nesrpsko stanovništvo općine Rogatice i pripadajućih naselja.

15. Tužilac se u završnoj riječi osvrnuo na iskaze svjedoka Ibrahima Sućeske, Suvade Džanko, Amora Mašovića, koji su saslušani u toku glavnog pretresa, kao i na iskaze svjedoka Enesa Korjenića, Hajrulaha Šišića, Hašima Šabanića i Emke Muhić, čiji su iskazi pročitani, a iz kojih nesporno proizilazi postojanje širokog i sistematičnog napada na području Rogatice. Na osnovu subjektivnih, ali i objektivnih dokaza provedenih u toku postupka, Tužilaštvo smatra da je optužba dokazala postojanje općeg elementa djela Zločini protiv čovječnosti.
16. Tužilaštvo ističe da su sve žrtve navedene u optužnici u vrijeme kritičnog događaja bili civili tj. osobe koje nisu pripadale policijskim ili vojnim formacijama, nisu bili naoružani i nisu bili u mogućnosti da pruže bilo kakav otpor.
17. U odnosu na vezu između djela koje su počinili optuženi i širokog i sistematičnog napada, Tužilaštvo navodi da su optuženi bili pripadnici VRS, kako to proizilazi iz materijalnih dokaza uloženi u spis, a što je potvrđeno i iskazima saslušanih svjedoka, koji su u inkriminisanom periodu živjeli i boravili na području Rogatice, na osnovu čega su znali za prirodu napada i svjesno su učestvovali u istom. Tužilaštvo smatra da su i sami optuženi svjedočeći u svoju korist iznijeli navode iz kojih proizilazi da su bili svjesni ratnih dešavanja na području Rogatice i progona stanovništva. Tužilaštvo ističe da iz prikupljenih dokaza jasno proizilazi da su optuženi svjesni činjenice da se napad provodi na diskriminatorskoj osnovi, zbog nacionalne, vjerske i etničke pripadnosti civila.
18. Da su optuženi izvršili krivično djelo koje im se stavlja na teret na način kako je opisano u dispozitivu optužnice, proizilazi iz iskaza oštećenih i drugih svjedoka, kao i materijalne dokumentacije. U tom smislu tužilac se osvrnuo na iskaze supruga oštećenih, svjedoka Hasije Hadžihasanović, Behije Parović, Halime Ramić Čuhare, Suvade Čavčić, Mesihe Hodžić, Edine Salan koje su se nalazile na licu mjesta, svjedoka Milovana Sredojevića, Slavka Lubarde, Stanojke Kovač, ali i drugih svjedoka koji su saglasni sa iskazima svjedoka koji su prepoznali optužene kao izvršioce, na koji način je po stavu Tužilaštva jasno potvrđeno učešće optuženih u radnji prisilnog odvođenja muškaraca.
19. U osvrtnu na izvedene dokaze odbrane Tužilaštvo je istaklo da su svjedoci odbrane nastojali osigurati alibi za optužene na način da se isti taj dan nisu nalazili na mjestu gdje su počinjene predmetne inkriminacije, što prema stavu Tužilaštva nisu uspjeli, imajući u

vidu da su svjedoci optužbe bili jasniji i kredibilniji u svojim iskazima, kao i da se svjedoci odbrane nisu nalazili na mjestu događaja, zbog čega im se ne može pokloniti vjera.

20. U skladu sa navedenim Tužilaštvo je predložilo da se optuženi oglase krivim.

2. ODBRANA OPTUŽENOG ZORANA ILIĆA

21. Braniteljica optuženog Zorana Ilića je u završnoj riječi istakla da bilo koji argument izrečen u završnoj riječi nema namjeru da umanjí tragediju čije posljedice se i danas osjećaju, već je ista usmjerena na ostvarenje pravde, imajući u vidu da se odbrana optuženog zasniva na tome da optuženi nije učestvovao u događaju za koji se tereti.

22. U tom smislu, braniteljica je prije svega ukazala na načelo in dubio pro reo, koji predstavlja izraz pogodovanja na strani optuženog, u skladu sa kojim sud mora donijeti oslobađajuću presudu ne samo kada je uvjeren u nevinost optuženog, nego i onda kada nije uvjeren ni u njegovu krivnju ni u njegovu nevinost.

23. Braniteljica je ukazala i na procesna pitanja, od čijih rješenja, po stavu odbrane, zavisi donošenje zakonite presude, a radi se o pitanju odbijanja prijedloga odbrane za izvođenjem dokaza, kao i pitanju prepoznavanja osumnjičenih putem fotografija.

24. Odbrana je ukazala i na formalne propuste u sadržaju optužnice, navodeći da optužnica ne sadrži konkretnu, preciznu, jasnu i nedvosmislenu radnju izvršenja, a što je preduslov za pravično i ekspeditivno suđenje, zbog čega je po mišljenju odbrane, cjelokupan postupak vođen po optužnici koja sadrži niz formalnih nedostataka, na osnovu koje se ne može donijeti zakonita presuda.

25. U odnosu na krivično djelo Zločini protiv čovječnosti koje se optuženom stavlja na teret, braniteljica ističe da Tužilaštvo nije dokazalo postojanje opštih elemenata krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti, na osnovu kojeg je izvršena kvalifikacija djela. U tom smislu, braniteljica ističe da iz iskaza saslušanih svjedoka jasno proizilazi da do dana 19.06.1992. godine na području Rogatice nije bilo oružanih sukoba, kao i da je odvođenje muškaraca, nakon stradanja nekoliko pripadnika vojske Republike Srpske u gornjem dijelu naselja Rudo ukazuje na zaključak da se radi o izolovanom djelu koje nije bilo dio napada u smislu pravne kvalifikacije. Također, braniteljica je istakla da se znanje optuženog ne može dokazivati činjenicom da je optuženi živio u Rogatici, niti vojnom naobrazbom, pogotovo jer je optuženi skromne naobrazbe, u vojsci kuhar, u ratu pekar.

26. U odnosu na prisustvo optuženog Zorana Ilića dana 19.06.1992. godine u Zaganovićima, braniteljica se prije svega osvrnula na način kako je vršeno prepoznavanje osumnjičenih, da je prepoznavanje putem fotografija u suprotnosti sa odredbom člana 85. stav 3. ZKPBiH, te da se postavlja pitanje njegovog identiteta i to kako u pogledu imena i

prezimana, tako i u pogledu lika i istovjetnosti osobe, imajući u vidu da postoje dva Zorana Ilića sličnih godina u istoj opštini.

27. U tom smislu odbrana je istakla da je Zoran Ilić radio u pekari Panis Rogatica u Donjem Polju, koja je angažovana za potrebe vojske Republike Srpske, te da je optuženi bio u intendantskoj jedinici kao pekar, a što proizilazi i iz materijalnih dokaza kako Tužilaštva, tako i odbrane, koji su potkrepljeni iskazima svjedoka Slavka Vukašinića, Abida Guhdije, Miladina Gojkovića, Dese Pajić, Nenada Jagodića i Jovana Ristića.
28. U odnosu na događaj koji se optuženom stavlja na teret braniteljica je iznijela analizu iskaza saslušanih svjedoka, sa posebnim osvrtom na iskaze svjedoka Tužilaštva, navodeći da su isti kontradiktorni i nevjerodostojni, te da se na temelju istih ne može zasnovati osuđujuća presuda u odnosu na optuženog Zorana Ilića. U tom smislu odbrana smatra da je Tužilaštvo pogriješilo kada je na bazi neprovjerenih i paušalnih dokaza podiglo optužnicu protiv Zorana Ilića.
29. Braniteljica se osvrnula i na izvedene dokaze odbrane optuženog, te je istakla da je optuženi Zoran Ilić saslušan kao svjedok, koji se izložio direktnom i unakrsnom ispitivanju prije svih predloženih svjedoka odbrane, što bi trebalo posebno cijeniti. Braniteljica je interpretirala iskaze svjedoka odbrane, kao i materijalne dokaze uvrštene u spis, navodeći da je jedini pravilan zaključak koji se može izvesti taj da optuženi Zoran Ilić nije učestvovao u izvršenju radnji koje mu se optužnicom stavljaju na teret.
30. Braniteljica se u završnoj riječi osvrnula i na primjenu materijalnog prava, pa je istakla da je za krivično djelo progona nužno dokazati postojanje diskriminatorne namjere, kao najvažnijeg elementa za dokazivanje krivične odgovornosti, što po stavu odbrane nije dokazano van razumne sumnje, niti se iz jednog dokaza ili indicije može zaključiti o mržnji optuženog prema drugim nacionalnim grupama. U odnosu na kvalifikaciju prisilnog nestanka u okviru zločina protiv čovječnosti, odbrana smatra da Tužilaštvo nije izvelo dokaze kojim se potvrđuje postojanje namjere na strani optuženog da lica ukloni od zaštite zakona na duže vrijeme, niti je dokazano da je isti odbio da pruži informaciju o sudbini ili mjestu gdje se nalaze odvedene osobe. U odnosu na primjenu materijalnog prava, braniteljica je navela da primjena KZ BiH nije u skladu sa načelom zakonitosti, odnosno da je preuzeti KZ SFRJ u konkretnom slučaju blaži zakon za počinioca.
31. U skladu sa navedenim, odbrana smatra da se na osnovu provedenih dokaza optužbe, a primjenom načela in dubio pro reo ne može doći do zaključka o krivnji optuženog, imajući u vidu da je za osuđujuću presudu neophodna potpuna izvjesnost i sigurnost, a za oslobađajuću je dovoljna i sumnja da optuženi nije počinio djelo, zbog čega je odbrana optuženog Zorana Ilića predložila da Sud donese oslobađajuću presudu.
32. Optuženi Zoran Ilić je izjavio da je saglasan sa završnom riječi braniteljice i da nema ništa da doda.

3. ODBRANA OPTUŽENOG RADENKA ILIĆA

33. Odbrana optuženog Radenka Ilića se najprije osvrnula na pravnu kvalifikaciju, navodeći da je krivično djelo Zločini protiv čovječnosti blanketnog karaktera jer upućuje na pravila međunarodnog prava, kojim odredbama je činjenični opis djela trebao biti prilagođen, što nije učinjeno. U tom smislu bez činjenica odlučnog karaktera nije moguće konstituisati krivično djelo zločini protiv čovječnosti, pa je stigmatizacija optuženog Radenka Ilića kao izvršioca tog djela nedokazana.
34. Odbrana navodi da zločini protiv čovječnosti imaju dvije karakteristike: oni su izraz kolektivnog nasilja koje vrše grupe nad grupama koje obitavaju na određenoj teritoriji, ali su i zločini iz poslušnosti, jer njihovi počinioci smatraju da postupaju u skladu, a ne protiv, vladajućih društvenih normi. Za razliku od ostalih međunarodnih zločina, zločini protiv čovječnosti povrjeđuju čovjeka kao društveno biće i njegovu potrebu da živi u političkoj organizaciji kojoj predaje dio svojih sloboda u zamjenu za zaštitu preostalih, a politička organizacija koja bi ga trebala štiti okreće se protiv njega.
35. U osvrtu na opšte elemente krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti, odbrana je istakla da je radnja izvršenja određena alternativno uz uslov da se vrši kao dio širokog ili sistematskog napada usmjerenog protiv bilo kojeg civilnog stanovništva sa znanjem o takvom napadu. U tom smislu, odbrana ukazuje da iz optužnice proizilazi da se napad odvijao na području opštine Rogatica, kao i da na teritoriji opštine Rogatica nije postojao nikakav oružani sukob nego da su srpske snage izvele napad na nesrpsko civilno stanovništvo, što ne odgovara istini.
36. Odbrana navodi da iz iskaza svjedoka kako optužbe, tako i odbrane proizilazi da je 1992. godine Rogatica bila podjeljena na muslimanski i srpski dio, sa jasno diferenciranim linijama razdvajanja, da su se obe strane naoružavale, što samo po sebi ne omogućava da se napad definiše kao širok, niti napad postoji, već pretres na vrlo uskom prostoru naselja Rudo, koji je vršen radi bezbjednosti srpskog življa koje graniči sa naseljem Rudo.
37. U odnosu na primjenu krivičnog zakona, branilac je, nakon osvrta na načelo zakonitosti i primjenu Evropske konvencije o ljudskim pravima, istakao da princip zabrane retroaktivnosti krivičnog zakona ne smije biti suspendovan ni pod kakvim okolnostima, jer je riječ o jednom od osnovnih ljudskih prava koje ne može biti suspendovano čak ni za vrijeme vanrednog stanja, odnosno da je odstupanje moguće samo pod uslovom da je novi zakon povoljniji za učinioca krivičnog djela, što u konkretnom nije slučaj.
38. U odnosu na inkriminaciju koja se stavlja na teret optuženom Radenku Iliću, branilac se osvrnuo na iskaze saslušanih svjedoka, iz kojih, po stavu odbrane, proizilazi da je optužnica u odnosu na optuženog Radenka Ilića zasnovana isključivo na iskazima svjedoka Slavka Lubarde i Milovana Sredojevića. Branilac navodi da su iskazi navedenih svjedoka izmišljeni, da su obojica ..., koji svojim iskazima brane sebe, jer je upravo

Slavko Lubarda osoba koja je izvela civile muškarce iz podruma, dok se Milovan Sredojević štiti od likvidacije civila za šta ga vezuje svjedok „A“. U tom smislu, branilac je istakao da niko od svjedoka Bošnjaka nije pomenuo ime Radenka Ilića. Suprotno navedenom, branilac je ukazao na iskaze svjedoka odbrane koji su svjedočili gdje se optuženi Radenko Ilić nalazio dana 19.06.1992. godine.

39. U skladu sa navedenim, odbrana optuženog Radenka Ilića predložila je da Sud donese oslobađajuću presudu.

D. PROCESNE ODLUKE

1. Odluka o utvrđenim činjenicama na prijedlog Tužilaštva BiH

40. Sud Bosne i Hercegovine (Sud BiH/Sud) je dana 18.04.2022. godine zaprimio prijedlog Tužilaštva Bosne i Hercegovine (Tužilaštvo BiH/Tužilaštvo) broj: T20 0 KTRZ 0011293 15 od 18.04.2022. godine, da Sud prihvati činjenice utvrđene pravosnažnom presudom *Tužilac protiv Momčila Krajišnika broj IT-00-39-T od 27.09.2006. godine*. Na osnovu člana 4. Zakona o ustupanju predmeta iz MKSJ-a predloženo je da se ukupno 11 paragrafa iz presude prihvati kao dokazane činjenice i to u pogledu postojanja oružanog sukoba između Armije Bosne i Hercegovine i Vojske Republike Srpske. U prijedlogu je istaknuto da predložene činjenice ispunjavaju kriterijume propisane pravilom 94. stav b) Pravilnika o postupku i dokazima MKSJ, koji su prihvaćeni pred sudskom praksom Suda BiH, iz kojih razloga iste treba i prihvatiti, a sve radi ispunjenja osnovne svrhe člana 4. Zakona o ustupanju, a to je efikasnost i ekonomičnost sudskog postupka.

41. Prijedlog Tužilaštva dostavljen na izjašnjenje odbranama optuženih Zorana Ilića i Radenka Ilića, advokatima Nadi Mandić i Veljku Čivša, te su branioci podnijeli svoja izjašnjenja kojima je predloženo da se prijedlog odbaci, odnosno odbije kao neosnovan.

42. Rješenjem Suda od 04.07.2022. godine Vijeće je odbilo kao neosnovan prijedlog Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj: T20 0 KTRZ 0011293 15 od 18.04.2022. godine, za prihvatanje utvrđenih činjenica u predmetu MKSJ *Tužilac protiv Momčila Krajišnika broj IT-00-39-T od 27.09.2006. godine*, iz sljedećih razloga:

43. Član 4. Zakona o ustupanju daje mogućnost Sudu da iskoristi ranije utvrđene činjenice pravomoćnim odlukama MKSJ u cilju ekonomičnosti postupka, istovremeno štiteći prava optuženog na pravično suđenje. Zakon o ustupanju predmeta mora se tumačiti kao *lex specialis* u odnosu na Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (ZKP BiH),

odnosno odredbe članova 15. i 2/3. ZKP BiH, koje se odnose na načelo slobodne ocjene dokaza i neposrednog izvođenja dokaza. Kroz Sudsku praksu Suda BiH¹ i MKSJ², utvrđene činjenice stvaraju pravnu pretpostavku vrijednosti pojedinačne činjenice, dok odredbe ZKP BiH³, kao i odredbe Konvencije⁴, omogućavaju optuženima da osporavaju utvrđene činjenice koje Sud prihvati, dok se svi dokazi prihvaćeni kao utvrđene činjenice mogu osporavati u toku ovog postupka. Svrha usvajanja utvrđenih činjenica jeste upravo efikasnost i ekonomičnost postupka.

44. Sud BiH nije obavezan da svoju presudu temelji na nekoj činjenici utvrđenoj u presudama MKSJ. Umjesto toga, utvrđene činjenice se prihvataju i razmatraju u svjetlu svih dokaza izvedenih tokom suđenja, u skladu sa principom slobodne ocjene dokaza iz člana 15. ZKP BiH. Usvajanjem ovakvog pristupa ispoštovan je osnovni princip pretpostavke nevinosti iz člana 3. stav 1. ZKP BiH i člana 6. stav 2. Konvencije. Relevantna sudska praksa Evropskog suda za ljudska prava podržava ovakav pristup, ali pod uslovom da se

---

¹ Neka od rješenja o utvrđenim činjenicama koja su donijela pretresna vijeća Suda BiH:

Rješenje u predmetu protiv *Radovana Stankovića*, predmet br. X-KR-05/70 od 13.7.2006. g; Rješenje u predmetu protiv *Gojka Jankovića*, predmet br. X-KR-05/161 od 4.8.2006. g; Rješenje u predmetu protiv *Miloša Stupara i dr. (Kravica)*, predmet br. X-KR-05/24 od 3.10.2006. g; Rješenje u predmetu protiv *Momčila Mandića*, broj X-KR-05/58 od 5.2.2007. g; Rješenje u predmetu protiv *Kreše Lučića*, br. X-KR-06/298 od 27.3.2007. g; Rješenje u predmetu protiv *Nenada Tanaskovića*, predmet br. X-KR-06/165 od 26.6.2007. g; Rješenje u predmetu protiv *Željka Leleka*, predmet br. X-KR-06/202 od 3.7.2007. g; drugo Rješenje u predmetu protiv *Momčila Mandića*, predmet br. X-KR-05/58 od 5.7.2007. g; Rješenje u predmetu protiv *Željka Mejakića i dr.*, predmet br. X-KR-06/200 od 22.8.2007. g; Rješenje u predmetu protiv *Mitra Raševića i Save Todović*, predmet br. X-KR-06/275 od 2.10.2007. g; Rješenje u predmetu protiv *Jadranka Palije*, predmet br. X-KR-06/290 od 14.11.2007. g; Rješenje u predmetu protiv *Milorada Trbića*, predmet br. X-KR-07/386 od 13.12.2007. g. , Rješenje u predmetu *Paško Ljubičić* broj X-KR-06/241 od 07.01.2008. godine, rješenja u predmetu *Zdravko Mihajević* broj X-KR-07/330 od 07.04.2008. godine i rješenja u predmetu *Predrag Kujundžić* broj X-KR-07/442 od 07.05.2008. godine i od 08.05.2008. godine

Neke od usmenih odluka o utvrđenim činjenicama koje su kasnije uključene u prvostepenu presudu:
Prvostepena Presuda u predmetu protiv *Neđe Samardžića*, predmet br. X-KR-05/49 od 7.4.2006. g, str. 10.13.; prvostepena Presuda u predmetu protiv *Dragoja Paunovića*, predmet br. X-KR-05/16 od 26.5.2006. g, str. 13.; prvostepena Presuda u predmetu protiv *Bobana Šimšića*, predmet br. X-KR-05/04 od 11.7.2006. g, par. 49; prvostepena Presuda u predmetu protiv *Nikole Kovačevića*, predmet br. X-KR-05/40 od 3.11.2006. g, str. 19.; prvostepena Presuda u predmetu protiv *Marka Samardžije*, predmet br. X-KR-05/07 od 3.11.2006. g, str. 15.-18.; prvostepena Presuda u predmetu protiv *Radislava Ljubinca*, predmet br. X-KR-05/154 od 8.3.2007. g, str. 15.-20.

Preispitivanje rješenja pretresnih vijeća o utvrđenim činjenicama u drugostepenim presudama:

Drugostepena Presuda u predmetu protiv *Dragoja Paunovića*, predmet br. X-KRŽ-05/16 od 27.10.2006. g, str. 5.; drugostepena Presuda u predmetu protiv *Neđe Samardžića*, predmet br. X-KRŽ-05/49 od 13.12.2006. g, str. 8.-12.; drugostepena Presuda u predmetu protiv *Radovana Stankovića*, predmet br. X-KRŽ-05/70 od 28.3.2007. g, str. 10. (str. 9. verzije na engleskom jeziku); drugostepena Presuda u predmetu protiv *Nikole Kovačevića*, predmet br. X-KRŽ-05/40 od 22.6.2007. g, str. 5.-6.

² Do sada najbolje razrađen primjer koji daje pregled prakse MKSJ/MKSR: Odluku o činjenicama o kojima je presuđeno u predmetu protiv *Vujadina Popovića i dr.*, predmet br. IT-05-88-T od 26.9.2006. g, kojom se dodatno razrađuju kriteriji obrazlagani u dvjema odlukama MKSJ-a o činjenicama o kojima je presuđeno, u predmetu protiv *Momčila Krajišnika*, predmet br. IT-00-39-T od 28.2.2003. g. i 24.3.2005. g.

³ Član 6. stav 2. ZKP BiH.

⁴ Član 6. stav 3. tačka d) Konvencije.

optuženom pruži mogućnost osporavanja prihvaćenih činjenica.⁵

45. U predmetu Suda BiH broj X-KR-05/24 protiv optuženih *Miloša Stupara i drugih*, sudeće vijeće je dana 03.10.2006. godine donijelo rješenje u kojem je navelo kriterije koje je smatralo odgovarajućim za primjenu prilikom korištenja svog diskrecionog prava iz člana 4. Navedeni kriteriji uzimaju u obzir prava optuženih, zaštićenim zakonima Bosne i Hercegovine, a koji uključuju osnovna prava zaštićena Evropskom konvencijom. Istovremeno, Vijeće je imalo u vidu dosadašnju praksu MKSJ u tumačenju pravila 94. Pravilnika o postupku i dokazima MKSJ. Što se tiče kriterija, kako je navedeno u ranijim rješenjima ovog Suda u drugim predmetima⁶, Vijeće svoje zaključke bazira na Odluci Pretresnog vijeća MKSJ-a od 26.09.2006. godine u predmetu MKSJ *Tužilac protiv Vujadina Popovića i drugih* (IT-05-88-T).
46. Naime, pomenuti kriteriji zahtijevaju da činjenica o kojoj je presuđeno može biti primljena na znanje ukoliko je: jasna, konkretna i može se identifikovati, ograničena na zaključke o činjenicama i ne uključuje pravne karakterizacije, pobijana je na suđenju i spada u dio presude koji nije bio predmet žalbe ili je o njemu konačno presuđeno u žalbenom postupku ili je pobijana na suđenju, a sada spada u dio presude koji je predmet žalbe, ali spada u pitanja koja u žalbenom postupku nisu sporna. Nadalje, ista ne smije potvrđivati krivičnu odgovornost optuženog, niti biti predmet (razumnog) spora između strana u predmetu, te se ne može zasnivati na sporazumima o priznanju krivnje u ranijim predmetima i uticati na pravo optuženog na pravično suđenje.
47. Nakon što je razmotrilo Prijedlog Tužilaštva u svjetlu navedenih kriterijuma, Vijeće nalazi da isti ne ispunjava niti svrhu niti navedene kriterijume. Naime, u samom uvodu Prijedloga Tužilaštvo je navelo da se isti podnosi radi prihvatanja utvrđenih činjenica kao dokazanih u pogledu postojanja *oružanog sukoba* između Armije Republike Bosne i Hercegovine i Vojske Republike Srpske. Imajući u vidu da Tužilaštvo optuženima u ovom predmetu svojom optužnicom na teret stavlja izvršenje krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkom i) KZ-a BiH čiji je opšti element djela *široko rasprostranjen i sistematični napad*, a ne oružani sukob između dvije suprotstavljene oružane snage, Vijeće nalazi da bi usvajanje ovakog prijedloga bilo nesvrhsishodno, te suprotno navedenim kriterijumima, kao i pravima optuženih u krivičnom postupku.

---

⁵ Presuda Evropskog suda za ljudska prava u predmetu *Salabiaku p. Francuske*, donesena 07.10.1988. g, 13 EHRR 379, par. 28.-29. Vidi i obrazloženje u Rješenju o utvrđenim činjenicama u predmetu protiv *Milorada Trbića*, predmet br. X-KR-07/386 od 13.12.2007. g, str. 12.

⁶ Predmeti Suda *Željko Mejakić i dr.* (X-KR-06/200), *Paško Ljubičić* (X-KR-06/241), *Zdravko Mihaljević* (X-KR-07/330) i *Predrag Kujundžić* (X-KR-07/442).

2. Odluka o ponovnom početku glavnog pretresa - protek roka od 30 dana i izmjena sastava sudećeg vijeća

48. Odredba člana 251. stav 2. ZKP BiH predviđa da „*glavni pretres koji je odgođen mora ponovo početi ako se izmijenio sastav vijeća ili ako je odgađanje trajalo duže od 30 dana, ali uz saglasnost stranaka i branioca vijeće može odlučiti da se u ovakvom slučaju svjedoci i vještaci ne saslušavaju ponovo i da se ne vrši novi uviđaj, nego da se koriste iskazi svjedoka i vještaka dati na ranijem glavnom pretresu...*“

49. U toku glavnog pretresa došlo je do izmjene u sastavu sudećeg vijeća na način da je sudija Enida Hadžimerović postala član vijeća umjesto člana vijeća sudije Dalide Burzić. O navedenoj izmjeni u sastavu sudećeg vijeća stranke i branioci su upoznate na statusnoj konferenciji održanoj dana 10.10.2022. godine, nakon čega su se na ročištu za glavni pretres održanom dana 14.11.2022. godine izjasnile da se ne protive izmjeni u sastavu sudećeg vijeća, kao i da su saglasni da se, iako je glavni pretres počeo iznova zbog izmjene u sastavu vijeća i zbog protoka roka od 30 dana, koriste ranije provedeni dokazi čiji je popis prikazan na grafoskopu i konstatovan na zapisniku. Novom članu vijeća, sudiji Enidi Hadžimerović, ostavljeno je dovoljno vremena da se upozna sa do tada provedenim dokazima, nakon čega se ista izjasnila da ne bi imala dodatnih pitanja svjedocima koji su do tada saslušani.

50. Pored toga, između glavnih pretresa održanih 05.12.2022. godine i 09.01.2023. godine, 20.02.2023. godine i 03.04.2023. godine, 05.06.2023. godine i 26.09.2023. godine, 16.10.2023. godine i 27.11.2023. godine, 11.12.2023. godine i 15.01.2024. godine, 26.02.2024. godine i 08.04.2024. godine, 08.04.2024. godine i 13.05.2024. godine, prošlo je više od 30 dana, zbog čega je glavni pretres ponovo otvoren, a postupajući u skladu sa gore navedenom odredbom, uz saglasnost stranaka i branioca optuženih, vijeće nije ponovo izvodilo provedene dokaze, već su prihvaćeni svi ranije izvedeni dokazi u ovom postupku.

3. Odluka o izuzetku od neposrednog izvođenja dokaza

51. Vijeće je, postupajući u skladu sa odredbom člana 273. stav 2. ZKP BiH, slijedom koje se zapisnici o iskazima u istrazi mogu po odluci vijeća pročitati i koristiti kao dokaz na glavnom pretresu samo u slučaju ako su ispitane osobe umrle, duševno oboljele, ili se ne mogu pronaći, ili je njihov dolazak pred Sud nemoguć, ili je znatno otežan iz važnih uzroka, prihvatilo da se kao dokaz Tužilaštva pročitaju i ulože u spis izjave umrlih Emke Muhić, Stanojke Kovač, Enesa Korjenića, Hašima Šabanića i Hajrulaha Šišića, te kao dokaz odbrane iskaz umrle Sevibe Šabanić.

52. Nakon izvršenog uvida u izvode iz matičnih knjiga umrlih za svjedoke, vijeće je utvrdilo da su navedeni svjedoci preminuli, te da su time ispunjeni uslovi propisani članom 273.

stav 2. ZKP BiH za čitanje i korištenja zapisnika iz istrage, kao dokaza na glavnom pretresu.

53. U odnosu na svjedokinju Sevibu Šabanić, braniteljica optuženog i postupajući tužilac su saglasno izjavili da je ista preminula, ali da u matične knjige još uvijek nije upisana činjenica smrti, zbog čega je vijeće prihvatilo da se pročita i u spis uloži izjava svjedokinje.
54. Vijeće je prihvatilo da se kao dokaz Tužilaštva pročita i u spis uloži izjava svjedoka Abida Guhdije, koji je po naredbi Tužilaštva BiH vještačen na okolnosti njegove mogućnosti prisustva i davanja iskaza na glavnom pretresu. Slijedom nalaza i mišljenja vještaka prim. Dr Omera Ćemalovića da svjedok nije procesno sposoban za svjedočenje, stranke i branioci su se saglasili sa čitanjem iskaza ovog svjedoka.
55. Na prijedlog odbrana optuženih, a uz saglasnost Tužilaštva, vijeće je prihvatilo da se na glavnom pretresu pročita i uvrsti u sudski spis iskaz svjedokinje Vezire Hurla. Naime, postupajući tužilac naveo je da se ne protivi čitanju iskaza ove svjedokinje imajući u vidu njeno teško zdravstveno stanje, zbog kojeg je dolazak svjedokinje pred Sud znatno otežan iz važnih uzroka.
56. Vijeće je, nakon saslušanja vještaka prim. dr Omera Ćemalovića, donijelo odluku da se kao dokaz Tužilaštva pročita i u spis uloži izjava svjedoka Slavka Lubarde.
57. Odbrana optuženog Radenka Ilića protivila se čitanju iskaza svjedoka Slavka Lubarde, navodeći da nije sporno da je svjedok sada procesno nesposoban za saslušanje u svojstvu svjedoka, ali da je vještak nalaz i mišljenje sačinio na osnovu medicinske dokumentacije iz 2021. i 2022. godine, dok je prema utvrđenjima odbrane svjedok tri puta prije 2021. godine liječen u ..., zbog ..., o čemu je odbrana pribavila medicinsku dokumentaciju. U tom smislu je, a imajući u vidu da je svjedok u istrazi saslušan 2015. i 2020. godine, branilac predložio da pored navedene dokumentacije, Sud pribavi i dokumentaciju Doma zdravlja Rogatica, te da se svjedok vještači na okolnosti da li je u vremenskom periodu kada je saslušan u svojstvu svjedoka u istrazi bio sposoban za svjedočenje. U odnosu na navode odbrane, Tužilaštvo se izjasnilo da iste smatra neosnovanim, imajući u vidu da je svjedok oba puta saslušan od strane postupajućih tužilaca, kada nije imao nikakvih zdravstvenih problema niti poteškoća, a da su tokom priprema za glavni ptres utvrdili da je svjedok smješten u privatnu ustanovu jer nema nikoga da brine o njemu.
58. Odlučujući o prigovoru odbrane optuženog Radenka Ilića, vijeće je donijelo odluku da pozove vještaka prim dr Omera Ćemalovića radi iznošenja nalaza i mišljenja, uz nalog da se istom dostavi medicinska dokumentacija pribavljena od strane odbrane optuženog Radenka Ilića, kako bi se o istoj mogao izjasniti.

59. Vještak neuropsihijatar prim. dr Omer Ćemalović saslušan je na glavnom pretresu održanom dana 03.04.2023. godine, na kojem je usmeno i neposredno iznio svoj nalaz i mišljenje. U svom pismenom nalazu i mišljenju vještak je zaključio da je svjedok Slavko Lubarda ..., te da su kod istog prisutni simptomi i znaci .... .. isključuju njegovu sposobnost da na adekvatan način prati tok suđenja u svojstvu svjedoka, da shvata pitanja i daje odgovore, pa imajući u vidu da je takvo stanje trajnog karaktera, te da će se navedene tegobe u budućnosti intenzivirati, vještak je dao zaključak da svjedok Slavko Lubarda nije procesno sposoban da bude saslušan kao svjedok pred Sudom.
60. Referišući se na prigovor odbrane u pogledu zdravstvenog stanja svjedoka Slavka Lubarde u vrijeme davanja iskaza u toku istrage 2015. i 2020. godine, vještak je naveo da je na uvid dostavljena dodatna dokumentacija iz 2005. godine i 2006. godine, kada je svjedok hospitalizovan zbog ... ovisnosti, te je pojasnio da je isti tada bio u životnoj dobi kod kojih je reparacija navedenog stanja u dobroj mjeri moguća, odnosno kada hospitalizacijom dolazi do poboljšanja stanja do mjere normalnog funkcionisanja.
61. Vještak je napomenuo da je prilikom izrade nalaza i mišljenja na uvid imao dokumentaciju iz 2021. i 2022. godine koja govori u prilogu značajno kompromitovanog psihofizičkog stanja zdravlja, ali na poseban upit o tome od kada je moglo da traje takvo stanje, vještak se izjasnio da nema podataka na osnovu kojih bi mogao egzaktno utvrditi koliko unazad takvo stanje egzistira. U tom smislu, vještak je pojasnio da iako nema medicinske dokumentacije za period 2015. i 2020. godine, njegovo mišljenje je da je svjedok, imajući u vidu raniju medicinsku dokumentaciju mogao da svoja sjećanja dosta dobro reprodukuje, kao i da bi, u slučaju da se isti nalazi u ..., isto bilo očigledno sagovorniku.
62. Odgovarajući na pitanja odbrane optuženog, da se izjasni o navodima iz nalaza i mišljenja psihologa Psihijatrijske klinike u Sokocu iz 2005. godine, da svjedok kao ispitanik navodi prisustvo lažnih sjećanja, vještak je pojasnio da nije moguće da je neko svjestan prisustva lažnih sjećanja, odnosno da ima kritički uvid šta je doživljavao i šta se dešavalo. U odnosu na navode psihologa da intelektualne sposobnosti svjedoka odgovaraju ..., odnosno da je došlo ..., vještak je pojasnio da to nije rijetkost, dok se na upit o ..., a radi se o ..., o kojim nema konstatacija kod navedenog svjedoka. U konačnici, vještak je istakao da se ne može izjasniti o tome da li se stanje svjedoka popravilo u periodu od 2005. do 2015. godine, jer iz navedenog perioda nije imao medicinsku dokumentaciju.
63. Po saslušanju vještaka neuropsihijatra dr Omera Ćemalovića, vijeće je donijelo odluku da se pročitaju i uvrste u sudski spis iskazi svjedoka Slavka Lubarde, imajući u vidu da su ispunjene procesne pretpostavke propisane članom 273. stav 2. koje se odnose na procesnu nesposobnost svjedoka da bude saslušan kao svjedok, a koja je trajnog karaktera, što ni odbrana optuženog nije sporila, a i radi davanja mogućnosti odbrani da u

daljem toku postupka osporava kako iskaz svjedoka, tako i nalaz i mišljenja vještaka neuropsihijatra.

64. Vijeće je vodilo računa o dokaznoj snazi svih pročitanih iskaza svjedoka obzirom da se na istim, u odlučujućem dijelu, ne može zasnivati presuda.
65. Kako se radi o izuzetku od neposrednog izvođenja dokaza, kojem Sud pribjegava kada na glavnom pretresu iz zakonom predviđenih razloga nije moguće neposredno saslušati svjedoka, vijeće je suprotnoj strani dalo mogućnost, da navede pitanja koja bi bila postavljena svjedocima da su isti neposredno saslušani.

4. Odluka o mjerama zaštite za svjedoke

66. Rješenjem sudije za prethodni postupak, broj S1 1 K 020064 21 Krn 5 od 18.11.2021. godine određene su mjere zaštite svjedoku „A“ koje se ogledaju u zaštiti identiteta i svih ličnih podataka svjedoka u vidu određivanja pseudonima te proglašavanja svih ličnih podataka navedenih svjedoka povjerljivim, obzirom da se radi o svjedoku pod prijetnjom u smislu odredbe člana 3. stav 1. Zakona o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka.

5. Odluka o odbijanju dokaznih prijedloga

(i) Odluka o odbijanju materijalnih dokaza Tužilaštva BiH

67. Odlučujući o prigovoru odbrane izjavljenom na prijedlog Tužilaštva da se u sudski spis uloži *12. Informacija Instituta za nestala lica Bosne i Hercegovine broj 03/1-40-2-1320/20 od 22.09.2020. godine*, vijeće je utvrdilo da je osnovan prigovor autentičnosti, te da odbrana osnovano ukazuje da je dokument u običnoj kopiji, zbog čega je odbilo prihvatiti kao dokaz navedeni dokument. Vijeće na ovom mjestu ukazuje na odredbe člana 274. ZKP BiH kojima se uređuje procesni značaj i pravna vrijednost dokaznog materijala. U stavu 2. navedenog člana zakon propisuje da su „za provjeru vjerodostojnosti pismena, zapisa ili fotografija potrebni originalno pismeno, zapis ili fotografija“, dok se u stavu 3. izričito, i to kao izuzetak, ostavlja mogućnost da se „koristi kao dokaz i ovjerena kopija originala, kao i kopija koja je potvrđena kao neizmijenjena u odnosu na original“. Dakle, nema nikakve sumnje da se kao dokaz relevantnih činjenica na glavnom pretresu ne mogu koristiti neovjerene kopije dokumenata, odnosno kopije čija autentičnost nije potvrđena, niti je utvrđen način pribavljanja.
68. Također, odlučujući o prigovorima odbrane na dokumente *11. Popis žrtava u Opštini Rogatica (ubijeni, zarobljeni i nestali) po selima i naselju Rogatica, 48. Masovne i pojedinačne likvidacije na području Rogatice ... . Spisak do sada identifikovanih bošnjaka civila ubijenih od strane pripadnika rogatičke brigade u toku etničkog čišćenja područja opštine Rogatica*, vijeće je utvrdilo da su osnovani prigovori odbrane, zbog čega je odbilo

prihvatiti u sudski spis navedene dokumente kao dokaz, a isti su u spis uvršteni kao dokumenti sa oznakama T – 63D, T - 64D i T - 65D.

69. Naime, u odnosu na dokument *Popis žrtava u Opštini Rogatica (ubijeni, zarobljeni i nestali) po selima i naselju Rogatica*, vijeće je utvrdilo da odbrana osnovano ukazuje, da, iako se radi o originalnom dokumentu, iz istog nije vidljivo kada je sačinjen i od koga, isti nije datiran niti potpisan, zbog čega isti ne može biti cijenjen kao vjerodostojan.
70. U odnosu na dokumente *Masovne i pojedinačne likvidacije na području Rogatice ERN broj ... i Spisak do sada identifikovanih bošnjaka civila ubijenih od strane pripadnika rogatičke brigade u toku etničkog čišćenja područja opštine Rogatica*, vijeće je utvrdilo da je odbrana osnovano ukazala da navedeni dokumenti nisu datirani ni potpisani, niti je iz istih vidljivo ko ih je sačinio, niti kada su sačinjeni, odnosno da li se odnose na relevantni period optuženja, zbog čega vijeće navedene dokumente ne može cijeniti vjerodostojnim, te stoga ni prihvatiti sadržaj istih.
71. Tužilaštvo je, slijedom prigovora odbrane, odustalo od prijedloga za ulaganje u sudski spis dokaza pod rednim brojem 60. *Spisak dobrovoljaca iz Lazarevca i 29. Akt kojim se organi Republike Srpske BiH obraćaju JNA, strogo povjerljivo, (ERN broj ...)*.

(ii) Odbijanje dokaznih prijedloga odbrane optuženog Zorana Ilića

72. Odbrana optuženog Zorana Ilića predložila je da se reprodukuju i u spis ulože audiosnimci sa ročišta iz predmeta Suda BiH broj S1 1 K 018442 15 Kri, koji se vodio protiv Zorana Ilića i Milisava Ikonića, u dijelu saslušanja svjedoka Abida Guhdije (na ročištu održanom 13.10.2017. godine) i Hašima Šabanića (na ročištu održanom 23.10.2017. godine), koji su svoj iskaz dali na prijedlog odbrane optuženog Zorana Ilića.
73. Obrazlažući navedeni prijedlog, braniteljca optuženog napomenula je da je svjedok Hašim Šabanić u međuvremenu preminuo, zbog čega je njegov iskaz dat u istrazi pročitao na ovom glavnom pretresu, kao i iskaz svjedoka Abida Guhdije za kojeg je utvrđeno da više nije procesno sposoban da pristupi i svjedoči na glavnom pretresu.
74. Izjašnjavajući se na navedeni prijedlog odbrane tužilac je naveo da se protivni korištenju dokaza iz drugog sudskog predmeta, obzirom da iskazi svjedoka izvedeni za potrebe jednog predmeta ne mogu biti korišteni za potrebe drugog suđenja.
75. Odlučujući o navedenom prijedlogu odbrane vijeće je donijelo odluku da se isti odbija, imajući u vidu načelo neposrednosti krivičnog postupka, prema kojem Sud, u skladu sa članom 281. stav 1. ZKP BiH zasniva presudu samo na činjenicama i dokazima koji su izneseni na glavnom pretresu. ZKP BiH u tom smislu odredbom člana 273. ZKP BiH propisuje izuzetke od neposrednog izvođenja dokaza, u vidu korištenja zapisnika o saslušanju svjedoka koji su dati u istrazi i to pod određenim uslovima (ako su ispitane

osobe umrle, duševno oboljele, ili se ne mogu pronaći, ili je njihov dolazak pred Sud nemoguć, ili je znatno otežan iz važnih uzroka).

76. U skladu sa navedenim članom iskazi svjedoka Abuda Guhdije i Hašima Šabanića dati u istrazi su, kako je prethodno obrazloženo, pročitani, nalazeći da su ispunjeni predviđeni zakonski uslovi za njihovo čitanje i korištenje.
77. Nasuprot tome, vijeće je našlo neosnovanim prijedlog odbrane da se iskazi svjedoka Abida Guhdije i Hašima Šabanića, koje su svjedoci dali u svojstvu svjedoka na glavnom pretresu u krivičnom predmetu ovog Suda, pod brojem S1 1 K 018442 15 Kri, koji je pravosnažno okončan, a na prijedlog tada optuženog Zorana Ilića u tom konkretnom predmetu, imajući u vidu da Sud u svakom konkretnom predmetu odlučuje o prijedlozima stranaka i branioca na osnovu činjenica i okonosti tog predmeta. Ne ulazeći u razloge i okolnosti pozivanja navedenih svjedoka u pravosnažno okončanom predmetu koji se vodio protiv optuženog Zorana Ilića, vijeće nalazi da procesna pravila krivičnog postupka ne predviđaju reprodukovanje, čitanje i ulaganje u dokazni material iskaza svjedoka koji su dati u drugim postupcima.
78. Odbrana optuženog Zorana Ilića je u nastavku glavnog pretresa predlagala ulaganje kao materijalnog dokaza transkript iskaza svjedoka Hašima Šabanića, koji prijedlog je odbijen iz istih razloga koji su navedeni u pogledu reprodukovanja iskaza svjedoka.
79. Također, odbrana je predložila da se u spis kao dokaz uloži *Akt Osnovnog suda u Sokocu broj: 089-0-SU-23-000 od 12.05.2023. godine, sa prilogom rješenje o upisu u sudski registar Udruženja logoraša Rogatica i Statut Udruženja logoraša Rogatica*, uz obrazloženje da odbrana ostaje kod prijedloga da se presluša videozapis sa glavnog pretresa na kojem je svjedočio Hašim Šabanić, koji je bio predsjednik Udruženja logoraša opštine Rogatica, uz ulaganje navedene materijalne dokumentacije, iz koje proizilazi čime se bavi navedeno udruženje, odnosno između ostalog i prikupljanjem podataka na opštini Rogatica. Tužilaštvo je na navedeni materijalni dokaz uložilo prigovor relevantnosti, koje je vijeće prihvatilo, pa imajući u vidu već donesenu odluku u pogledu reprodukovanja iskaza svjedoka Hašima Šabanića, odbilo ulaganje kao dokaza predloženog dokumenta, koji je u spis uvršten kao dokument sa oznakom OI-21 D.

(iii) Odbijanje prijedloga dokaza replike Tužilaštva

80. Tužilaštvo je predložilo da se kao svjedoci replike saslušaju Emir Vardo, uposlenik Državne agencije za istrage i zaštitu, i Miroslav Janjić, tadašnji postupajući tužilac, kao osobe koje su uzimale izjave od svjedoka Milovana Sredojevića i Slavka Lubarde, na okolnosti njihovog zdravstvenog stanja i postupka uzimanja izjava od istih, a radi pobijanja dokaza odbrane optuženog Radenka Ilića i to dokaza vještačenjem svjedoka Milovana Sredojevića i Slavka Lubarde po vještaku neuropsihijatru dr Ratku Kovačeviću.

81. Branilac optuženog Radenka Ilića naveo je da se protivi prijedlogu Tužilaštva imajući u vidu da tvrdnja odbrane nije da je bilo ko vršio pritisak na svjedoke, a da je prijedlog Tužilaštva usmjeren na iznošenje vlastitih zapažanja osoba koje su uzimale izjave od svjedoka, što nije u nadležnosti istih.
82. Vijeće je odbilo prijedlog Tužilaštva za izvođenje dokaza replike saslušanjem navedenih svjedoka, kao dokaza kojima se pobijaju navodi odbrane optuženog Radenka Ilića, a posebno u odnosu na vještačenje svjedoka Milovana Sredojevića i Slavka Lubarde od strane vještaka neuropsihijatra dr Ratka Kovačevića.
83. Prilikom donošenja ovakve odluke vijeće je prije svega cijenilo nalaz i mišljenje vještaka dr Ratka Kovačevića, koji je po naredbama Suda, a na prijedlog odbrane optuženog Radenka Ilića, imao zadatak da na osnovu neposrednog pregleda svjedoka Milovana Sredojevića i njegove medicinske dokumentacije, sačini nalaz i da mišljenje na okolnosti analize ličnosti svjedoka sa posebnom pažnjom na ..., sa posebnim osvrtom na utvrđivanje eventualne ..., a u odnosu na svjedoka Slavka Lubardu da na osnovu medicinske dokumentacije sačini nalaz i da mišljenje na okolnost karakteristika njegove bolesti i ... prilikom davanja izjava u istražnom postupku i to dana 24.04.2015. godine i 26.08.2020. godine.
84. U tom smislu, vijeće je utvrdilo da je vještak u odnosu na oba svjedoka vršio analizu iskaza datih u istražnom postupku, upuštajući se u ocjenu istih, na koji način, po ocjeni vijeća, nije na adekvatan način odgovorio na postavljeni zadatak.
85. Kod ovakvog stanja stvari, te imajući u vidu da vijeće nije prihvatilo nalaz i mišljenje vještaka dr Ratka Kovačevića, nalazeći da isti nije sačinjen u skladu sa pravilima nauke i struke, vijeće je prijedlog Tužilaštva za saslušanje svjedoka replike, kojim bi se pobijali navodi odbrane, našlo irelevantnim za odlučivanje u konkretnom slučaju.

II. STANDARDI DOKAZIVANJA I OCJENA DOKAZA

86. Osnovna obaveza vijeća u pogledu svih dokaza propisana je članom 281. stav 2. ZKP-a BiH u kojem se navodi: "*Sud je dužan savjesno ocijeniti svaki dokaz pojedinačno i u vezi s ostalim dokazima i na osnovu takve ocjene izvesti zaključak je li neka činjenica dokazana.*"
87. Sudska praksa je za osuđujuću presudu definisala standard "*dokaza van razumne sumnje.*" Prema opšteprihvaćenom stanovištu, dokazi van razumne sumnje su dokazi na osnovu kojih se pouzdano može zaključiti da postoji veći stepen vjerovatnoće da je optuženi počinio krivično djelo.

88. Sud je razmatrao i cijenio sve izvedene dokaze, ali će se u presudi osvrnuti samo na one dokaze koji su relevantni za donošenje odluke, te obrazlagati i iznositi zaključke samo o činjenicama koje su od suštinske važnosti za odluku.
89. Sud podsjeća da član 15. ZKP BiH predviđa princip slobodne ocjene dokaza, koga ograničava jedino princip zakonitosti dokaza, što znači da je ocjena dokaza oslobođena formalnih pravnih pravila koja bi *a priori* određivala vrijednost pojedinih dokaza. Uspostavljajući ovaj princip, zakonodavac je dao neophodnu slobodu sudskoj vlasti i pokazao povjerenje u prosudbenu moć sudija.
90. Osim što iskaz svjedoka treba biti dat iskreno, neophodno je i da je iskaz pouzdan. Imajući to na umu, vijeće je tokom cijelog postupka bilo svjesno da je u iskazima o činjenicama koje su se dogodile puno godina ranije, prisutna nesigurnost usljed nestalnosti ljudske percepcije u odnosu na traumatične događaje i sjećanja na te događaje. Prilikom ocjene iskaza svjedoka koji su svjedočili u predmetnom postupku, vijeće je posebno cijeno njihovo držanje, ponašanje i karakter, razmotrivši u odnosu na njih i druge dokaze i okolnosti u vezi sa ovim predmetom.
91. Nedosljednosti u iskazu svjedoka ne znače same po sebi da sudsko vijeće koje postupa razložno to svjedočenje mora odbaciti kao nepouzdan.⁷ Slično tome, faktori kao što su vremenski razmak između događaja i svjedočenja, mogući uticaj trećih lica, nepodudarnosti ili stresne okolnosti u vrijeme događaja ne isključuju automatski mogućnost da se vijeće osloni na takav iskaz. Međutim, trebalo bi da prilikom ocjenjivanja i odmjeravanja težine dokaza pretresno vijeće vodi računa i takve faktore uzme u obzir.⁸
92. Vežano za posredne dokaze (dokaze iz druge ruke), vijeće ističe da su u praksi ovog suda takvi dokazi prihvatljivi. Naravno, dokazna vrijednost takvih dokaza zavisi od konteksta i karaktera predmetnog iskaza, kao i od toga da li je taj iskaz potkrijepljen i drugim dokazima. Osim toga, vijeće podsjeća da je Sud slobodan u ocjeni dokaza (u skladu sa članom 15. ZKP BiH).
93. Vijeće je imalo u vidu i praksu Evropskog Suda za ljudska prava⁹ prema kojoj se Sud, iako je obavezan dati razloge za svoju odluku, ne mora detaljno baviti svakim argumentom koji je iznijela neka od strana u postupku.
94. Ne postoji zakonska obaveza da se u presudi izlože svi pojedini dokazi. Zakonska obaveza je razmatranje svih iznesenih dokaza prilikom donošenja odluke. Bilo bi

---

⁷ Drugostepena presuda MKSJ u predmetu *Čelebić*, par.485 i 496 – 498.

⁸ Presuda žalbenog vijeća MKSJ, *Kupreškić i dr.*, strana 12, par 31;

nesvrshodno nametati bilo kojem sudećem vijeću obavezu da svaki pojedinačni dokaz, dakle, svako svjedočenje i svaki materijalni dokaz koji su izneseni tokom glavnog pretresa, pojedinačno obrazlaže u presudi.

95. Žalbeno vijeće MKSJ u predmetu *Kvočka* podsjeća na to da je stvar diskrecione ocjene pretresnog vijeća koje će pravne argumente razmotriti. Što se tiče zaključaka o činjenicama, pretresno vijeće je dužno da izvede samo one zaključke o činjenicama koji su od suštinske važnosti za utvrđivanje krivice po određenoj tački optužnice. Nije nužno osvrtni se na svaki iskaz svjedoka ili svaki dokaz u sudskom spisu.¹⁰
96. Isti stav je iznesen od strane Žalbenog vijeća MKSJ i u predmetu *Mucić i dr.*: „*Pretresno vijeće nije dužno da u svojoj presudi iznosi i opravdava svoje nalaze u vezi sa svime što je izneseno tokom suđenja*“.¹¹
97. Žalbeno vijeće podsjeća da pretresno vijeće ima puno diskreciono pravo da odmjeri koju će težinu i vjerodostojnost pripisati iskazu nekog svjedoka.¹² Pritom, pretresno vijeće mora uzimati u obzir relevantne faktore u zavisnosti od konkretnog slučaja, uključujući i ponašanje svjedoka u sudnici, njegovu ulogu u datim događajima, uvjerljivost i jasnoću njegovog iskaza, pitanja da li ima protivrječnosti ili nedosljednosti u njegovim uzastopnim izjavama ili između njegovog svjedočenja i drugih dokaza, ranije primjere lažnog svjedočenja, motivaciju za davanje lažnog iskaza, te odgovore tog svjedoka tokom unakrsnog ispitivanja.¹³
98. U ovome predmetu, Sud je cijenio dokaze u skladu sa odredbama ZKP BiH, prevashodno primjenjujući pretpostavku nevinosti iz člana 3. ZKP BiH, koja utjelovljuje opći princip prava prema kojem je na Tužilaštvu teret dokazivanja krivice optuženog, koje to mora uraditi van razumne sumnje.
99. Vijeće je u skladu sa iznesenim stavovima i zakonskom regulativom, presudu zasnovalo na činjenicama i dokazima koji su izneseni na glavnom pretresu, savjesno ocjenjujući svaki dokaz pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima i na osnovu takve ocjene dokaza izvelo je zaključak da je optuženi Zoran Ilić počinio krivično djelo koje mu je stavljeno na teret.

---

⁹ Predmet Evropskog suda za ljudska prava *Garcia Ruiz v. Spain*, No. 30544/96, 21.01.1999. godine;

¹⁰ Presuda Žalbenog vijeća u predmetu *Kvočka i dr.*, par. 23-25;

¹¹ *Mucić i dr.*, Presuda Žalbenog vijeća, 20. februara 2001. godine, par. 498;

¹² Drugostepena presuda u predmetu *Nahimana i drugi*, par.194, Međunarodni krivični sud za Ruandu;

¹³ *Ibid*, par 194;

100. Nasuprot tome, vijeće, slijedom navedenog, nije moglo izvesti zaključak da je optuženi Radenko Ilić počinio krivično djelo koje mu je stavljeno na teret.

III. PRIMJENA MATERIJALNOG PRAVA

101. U pogledu pitanja primjenjivog materijalnog zakona, neophodno je raspraviti zašto se ne primjenjuju odredbe Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (KZ SFRJ), koji je bio na snazi u vrijeme inkriminiranih događaja.

102. Zločin protiv čovječnosti nije bio regulisan u KZ SFRJ, koji je na osnovu Uredbe sa zakonskom snagom od 22.05.1992. godine preuzet kao zakon Republike BiH, a stupio je na snagu danom objavljivanja. Naime, KZ SFRJ sadrži poglavlje pod nazivom „Zločini protiv čovječnosti i međunarodno pravo“, ali ne sadrži odredbe koje bi se odnosile direktno na zločine protiv čovječnosti.

103. Međutim, KZ BiH koji je stupio na snagu 01.03.2003. godine, reguliše Zločine protiv čovječnosti u članu 172. kao krivično djelo za koje je zapriječena kazna zatvora od najmanje 10 godina ili kazna dugotrajnog zatvora.

104. S obzirom na vrijeme izvršenja krivičnog djela i materijalni zakon koji je tada bio na snazi, Vijeće smatra da je nužno obratiti pažnju na načelo zakonitosti (na obje strane: nullum crimen sine lege i nulla poena sine lege) i načelo vremenskog važenja krivičnog zakona (tempore criminis).

105. Naime, član 3. KZ BiH propisuje načelo zakonitosti, odnosno da se krivična djela i krivičnopravne sankcije propisuju samo zakonom, te da nikome ne može biti izrečena kazna ili druga krivičnopravna sankcija za djelo koje, prije nego što je učinjeno, nije bilo zakonom ili međunarodnim pravom propisano kao krivično djelo i za koje zakonom nije bila propisana kazna.

106. Nadalje, princip zakonitosti je imperativno propisan članom 4. ZKP BiH i članom 7. stav (1) EKLJP, koja ima prioritet nad svim ostalim zakonima Bosne i Hercegovine (član 2. stav (2) Ustava BiH), dok je članom 7. (1) EKLJP propisan opšti princip koji zabranjuje izricanje teže kazne od one koja je bila na snazi u vrijeme počinjenja krivičnog djela.

107. Međutim član 4a) KZ BiH propisuje da članovi 3. i 4. KZ BiH ne spriječavaju suđenje i kažnjavanje bilo kojeg lica za bilo koje činjenje ili nečinjenje koje je u vrijeme kada je počinjeno predstavljalo „krivično djelo u skladu sa općim načelima međunarodnog prava“.

108. Također, stav (2) člana 7. EKLJP sadrži značajan izuzetak u odnosu na stav (1) istog člana, gdje kaže da „ovaj član ne utječe na suđenje ili kažnjavanje bilo koje osobe koja

je kriva za činjenje ili nečinjenje, ako je to djelo u vrijeme izvršenja predstavljalo krivično djelo prema općim pravnim načelima priznatim kod civiliziranih naroda”.

109. Članom 15. stav (1) i (2) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima UN-a osiguravaju se slične međunarodne odredbe koje se trebaju smatrati *lex superioris* u vezi sa „...opštim pravnim načelima koje priznaje međunarodna zajednica”.¹⁴
110. Ovi ugovori (Evropska konvencija i Međunarodni pakt) su obavezujući za BiH, a član 4 a) KZ BiH kodificira ovaj princip.
111. Zločini protiv čovječnosti u vrijeme izvršenja inkriminiranih radnji nisu bili propisani kao krivično djelo u KZ SFRJ, ali čine imperativni princip međunarodnog prava i nesporno je da su 1992. godine bili sastavni dio međunarodnog običajnog prava. Zločini protiv čovječnosti su zločini po međunarodnom pravu u univerzalnom smislu nadležnosti za procesuiranje tako da i osuda za takva djela, prema zakonu koji je naknadno propisao i utvrdio ovo djelo kao krivično djelo i propisao posebnu krivičnu sankciju nije suprotno članu 7. stav (1) EKLJP.
112. Prema principu univerzalne nadležnosti, običajno međunarodno humanitarno pravo obavezuje svaku državu u svijetu, bez obzira da li je ratifikovala odgovarajuće međunarodne pravne instrumente, da krivično goni ili izruči (*aut dedere aut judicare*) sve osobe za koje se sumnja da su izvršile povredu običajnog međunarodnog humanitarnog prava. Bilo kakvo ograničenje koje nametne država u vezi sa izručenjem osobe koja se tereti da je prekršila međunarodno običajno humanitarno pravo, predstavlja kršenje međunarodnih obaveza te države.
113. Stoga, bez obzira da li se posmatra sa aspekta međunarodnog običajnog prava, međunarodnog ugovornog prava ili „principa međunarodnog prava”, nesporno je da su ratni zločini, uključujući zločine protiv čovječnosti, predstavljali krivično djelo u kritičnom periodu, čime je načelo zakonitosti zadovoljeno.
114. Imajući u vidu naprijed navedeno, vijeće nalazi da je u konkretnom slučaju, potrebno i opravdano primijeniti KZ BiH, a ne KZ SFRJ.

---

¹⁴ Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, Usvojen Rezolucijom 2200A (XXI) Generalne skupštine 16. decembra 1966. godine, Stupio na snagu 23. marta 1976. godine, u saglasnosti sa članom 49., član 15: „1. Niko se neće smatrati krivim za djela ili propuštanja koja nisu predstavljala krivično djelo prema domaćem ili međunarodnom pravu u vrijeme kada su bila počinjena. Isto tako, neće se izreći teža kazna od one koja se mogla primijeniti u trenutku kada je krivično djelo bilo izvršeno. Ako kasnije, poslije izvršenja djela, zakonskom odredbom bude predviđena primjena lakše kazne, prijestupnik će se time koristiti. 2. Ništa se u ovom članu ne protivi suđenju i osudi lica zbog radnji ili ropuštanja koja su se u vrijeme kada su počinjena, smatrala za krivična djela prema opštim pravnim načelima koja priznaje međunarodna zajednica.

IV. NALAZI VIJEĆA

115. Vijeće je na temelju svih provedenih dokaza, njihovom pojedinačnom ocjenom, te posmatranjem u međusobnoj vezi, došlo do nesumnjivog zaključka, da je optuženi Zoran Ilić, radnjama opisanim u izreci presude, ostvario sva bitna obilježja bića krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkom i), a sve u vezi sa članom 29. i članom 180. stav 1. KZ BiH, pri čemu će se u daljnjem obrazloženju presude analizirati ispunjenost općih elemenata predmetnog krivičnog djela, kao i pojedinačne inkriminacije koje se u osnovi optuženom stavlja na teret.

A. OPĆI ELEMENTI KRIVIČNOG DJELA ZLOČINI PROTIV ČOVJEČNOSTI

116. Prema članu 172. KZ BiH, krivično djelo Zločini protiv čovječnosti čini onaj *“Ko, kao dio širokog ili sistematičnog napada usmjerenog bilo protiv kojeg civilnog stanovništva, znajući za takav napad, učini koje od ovih djela:*

i) prisilni nestanak osoba”

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora”.

117. Aktuelni izvori međunarodnog prava daju definiciju prisilnog nestanka kao zločina protiv čovječnosti, a Generalna skupština UN-a je 1992. godine usvojila deklaraciju o zaštiti svih lica od prisilnog nestanka, u kojoj se u trećem stavu preambule navodi da *„prisilni nestanak ugrožava osnovne vrijednosti svakog društva koje je posvećeno vladavini prava, ljudskim pravima i osnovnim slobodama, te sistematska praksa takvih djela ima prirodu zločina protiv čovječnosti“*¹⁵

118. Navedeni stav prihvaćen je i u domaćem krivičnom zakonodavstvu, pa tako član 172. u stavu 1. pod tačkom i) propisuje djelo „prisilni nestanak osoba“ u okviru zločina protiv čovječnosti, čiji elementi se ogledaju u slijedećem:

- da postoji radnja hapšenja/otimanja osoba
- da je djelo počinjeno uz pristanak i podršku države ili političke organizacije
- da je počinitelj odbio da pruži informaciju o sudbini ili o mjestu gdje se nalaze odvedene osobe
- da ima namjeru da takve osobe ukloni od zaštite zakona na duže vrijeme.

---

¹⁵ Rezolucija Generalne skupštine 47/133, Un doc. A/RES/47/133, 18.12.1992. godine

119. Slijedom citirane zakonske odredbe, pored elemenata konkretnih krivičnih djela, Tužilaštvo mora primarno dokazati opće elemente ovog djela:

1. *da je postojao širok (rasprostranjen) i/ili sistematičan napad;*
2. *da je napad usmjeren protiv bilo kojeg civilnog stanovništva;*
3. *da je optuženi znao za postojanje takvog napada i da njegova djela predstavljaju ili bi mogla predstavljati dio tog napada, tačnije da postoji nexus između napada i radnji optuženog;*

120. U tom smislu, vijeće je, nakon ocjene dokaza pojedinačno i u međusobnoj vezi, utvrdilo da je Tužilaštvo dokazalo ove okolnosti, odnosno da su dokazani opći elementi krivičnog djela iz odredbe člana 172. KZ BiH.

1. Širok (rasprostranjen) i sistematičan napad

121. Kako bi utvrdilo karakter napada na civilno stanovništvo, vijeće je imalo u vidu i stavove izražene u presudama MKSJ kojima su definisani faktori pri ocjenjivanju rasprostranjenosti ili sistematičnosti napada, pa tako u procjenjivanju šta napad čini rasprostranjenim ili sistematičnim sudsko vijeće mora prvo identifikovati stanovništvo koje je objekt napada, a zatim, u svjetlu metoda, sredstava, resursa i rezultata napada na to stanovništvo, ustanoviti da li je napad doista bio rasprostranjen ili sistematski.

122. Posljedice napada po ciljano stanovništvo, broj žrtava, priroda djela, eventualno sudjelovanje zvaničnika ili predstavnika vlasti ili bilo koji prepoznatljivi obrazac zločina mogu se uzeti u obzir kako bi se utvrdilo da li taj napad na civilno stanovništvo ispunjava jedan od uslova, odnosno da li je rasprostranjen ili sistematski ili pak ispunjava oba uslova.

123. U praksi MKSJ napad je opisan kao *preduzimanje postupaka koji uključuju vršenje nasilnih radnji, odnosno djela nasilja*. Ovaj uslov je takođe reflektovan u članu 172. stav 2. tačka a) KZ BiH koji inkorporira u definiciju pojma "napad" između ostalog ponašanje koje uključuje višestruko činjenje djela (iz člana 172. stav 1.) protiv bilo kojeg civilnog stanovništva.

124. Pojmovi napada i oružanog sukoba nisu identični. Prema međunarodnom običajnom pravu, napad može prethoditi oružanom sukobu, može trajati duže od tog sukoba, ali ne mora nužno biti njegov dio. Nadalje, termin „napad“ u kontekstu zločina protiv čovječnosti ima nešto drugačije značenje od onog koje nosi u ratnom pravu. U kontekstu zločina protiv čovječnosti „napad“ nije ograničen na vođenje neprijateljstava. On može obuhvatiti situacije zlostavljanja osoba koje ne sudjeluju aktivno u neprijateljstvima, međutim oba termina zasnivaju se na sličnoj pretpostavci, a to je da

se rat treba voditi između oružanih snaga i oružanih grupa, a da civilno stanovništvo ne može biti legitiman cilj.

125. Kako je već navedeno, napad nije definisan samo objektom (civilno stanovništvo) nego i jačinom - rasprostranjenošću napada ili njegovom sistematičnošću.
126. Pridjev „rasprostranjen“ podrazumijeva napad koji je po svojoj prirodi opsežan i za posljedicu ima veliki broj žrtava. Također, zločin može biti rasprostranjen ili počinjen u širokim razmjerama zbog kumulativnog efekta niza nečovječnih djela ili zbog jedinstvenog efekta jednog jedinog dijela izuzetno velikih razmjera. Pridjev „sistematski“ ukazuje na organizovanu prirodu djela nasilja i na malu vjerovatnost da je do tih djela došlo nasumice.¹⁶ Dakle, kako je to zaključeno u presudi MKSJ u predmetu Kordić/Čerkez,¹⁷ obrasci zločina - to jest redovito ponavljanje, koje nije slučajno, sličnog kriminalnog ponašanja - uobičajen su izraz takvog sistematičnog događanja.
127. Prije nego da analizu dokaza i pravnih zaključaka koja se odnose na rasprostranjen i sistematičan napad u inkriminisanom periodu, vijeće je razmotrilo širi kontekst stanja na području opštine Rogatica u periodu od kraja maja 1992. godine do kraja 1993. godine, a koje su bitne za kontekst postojanja rasprostranjenog i sistematičnog napada u inkriminisanom periodu. Pri tome, vijeće je imalo u vidu iskaze svjedoka saslušanih u toku glavnog pretresa, kao i materijalne dokaze uložene u sudski spis.
128. Kada je u pitanju nacionalna struktura stanovništva na području opštine Rogatica i samog gradskog jezgra Rogatice prije rata, prema podacima prikupljenim u popisu stanovništva iz 1991. godine, Rogatica je imala 21.978 stanovnika od kojih su 13.209 (60%) bili Bošnjaci, 8.391 (38%) Srbi, 19 (0,09%) Hrvati, 186 (0,84%) Jugoslaveni, a 173 (0,78%) izjasnilo se kao Ostali. Najveće naselje u opštini je gradsko područje Rogatice 1991. godine koje je imalo 8.916 stanovnika. Ostatak populacije živio je u manjim naseljima uključujući Seljane, Osovo, Tmorni Do, Šatoroviće, Okruglo, Zakomo, Jasenice, Burate, Radavu, Mađer, Šenu Krenu, Kramer-Selo i druga sela, a kako to proizilazi iz dokaza Nacionalni sastav stanovništva Državnog zavoda za statistiku Republike Bosne i Hercegovine - rezultati za Republiku po opštinama i naseljenim mjestima 1991. godine.¹⁸

---

¹⁶ Presuda prvostepenog vijeća MKSJ u predmetu *Tadić*, paragraf 648, presuda žalbenog vijeća MKSJ u predmetu *Kunarac i dr.*, paragraf 94, presuda prvostepenog vijeća MKSJ u predmetu *Blaškić*, paragraf 206;

¹⁷ *Tužilac protiv Kordića i Čerkeza*, IT-95-14/2-A, presuda žalbenog vijeća od 17.12.2004. godine, par. 94

¹⁸ T-16 - Nacionalni sastav stanovništva Državnog zavoda za statistiku Republike Bosne i Hercegovine - rezultati za Republiku po opštinama i naseljenim mjestima 1991. godine (podaci za Rogaticu na strani 87, 88, 89 i 90)

129. Srpski predstavnici u Parlamentarnoj skupštini BiH izdvojili su se 24.10.1991. godine, oformili zasebno tijelo i proglasili Skupštinu srpskog naroda u Bosni i Hercegovini. Na sjednici od 24. oktobra 1991. godine, poslanici Kluba Srpske demokratske stranke Bosne i Hercegovine (SDS) i kluba Srpskog pokreta obnove (SPO) donijeli su Odluku o osnivanju skupštine srpskog naroda u Bosni i Hercegovini, koju su činili poslanici SDS-a, SPO-a u Skupštini BiH, te drugi poslanici Skupštine BiH srpske nacionalnosti, potpisivanjem izjave o pristupanju skupštini.¹⁹
130. Odmah nakon toga raspisali su plebiscit i pozvali srpski narod u BiH da se izjasni da li želi ostati u Jugoslaviji. Plebiscit je održan 09.11.1991. godine, a rezultati referenduma su po izvještajima SDS-a pokazali da je ogromna većina Srba bila za ostanak u Jugoslaviji. Skupština srpskog naroda donijela je 21.11.1991. godine odluku da sve teritorije na kojima su Srbi bili većinsko stanovništvo i koje su na referendumu glasale za ostanak u Jugoslaviji ulaze u sastav Jugoslovenske Federacije. Istom odlukom je data puna podrška JNA u odbrani zajedničke države Jugoslavije i proglašena je mobilizacija srpskog naroda u Bosni i Hercegovini.²⁰
131. Dana 26. decembra 1991. godine, Glavni odbor SDS-a je donio Uputstvo o organizovanju i djelovanju srpskog naroda u Bosni i Hercegovini u vanrednim okolnostima (u daljnjem tekstu: Uputstvo).²¹ Iz ovog Uputstva proizlaze mjere i aktivnosti na čijem provođenju se insistiralo, a koje su zavisile od nacionalne strukture stanovništva u pojedinim općinama. Mjere i aktivnosti koje su se odnosile na općine gdje je većinski srpski narod u Uputstvu su nazvane „Varijanta A“, a mjere i aktivnosti gdje je srpski narod bio manjinski u općinama tzv. „Varijanta B“. Uputstvo propisuje na koji način će biti provedene određene utvrđene aktivnosti u svim opštinama u kojima žive Srbi, a u suštini se radi o nacrtu za preuzimanje vlasti od strane Srba u opštinama u kojima oni predstavljaju većinu stanovništva (Varijanta A) i opštinama gdje su u manjini (Varijanta B). Formulirani cilj Uputstva s varijantom A i B bio je *“provođenje plebiscitarne odluke kojom se srpski narod u Bosni i Hercegovini opredijelio da živi u*

---

¹⁹ T-53 - Odluka o osnivanju Skupštine srpskog naroda u Bosni i Hercegovini, službeni glasnik srpskog naroda u BiH, broj 1, od 15.01.1992. godine

²⁰ T-42 - Zapisnik 2. sjednice skupštine srpskog naroda Bosne i Hercegovine, Sarajevo, novembar 1991. godine (ERN broj ...)

²¹ T-51 - Uputstvo o organizovanju i djelovanju organa srpskog naroda u BiH u vanrednim situacijama, od 19.12.1991. godine (ERN broj ...);

jedinstvenoj državi” i “povećanje mobilnosti i spremnosti za odbranu interesa srpskog naroda “.

132. Uputstvo s varijantom A i B sadržavalo je, između ostalog, i direktivu prema kojoj će opštinski odbori SDS-a formirati krizne štabove srpskog naroda u svojim opštinama. “Zadaci, mjere i druge aktivnosti” o kojima se govori u Uputstvu s varijantom A i B provodiće se isključivo “po nalogu predsjednika SDS-a”, po tajnom postupku koji će biti utvrđen naknadno.
133. S obzirom da je Rogatica bila općina u kojoj su Srbi bili manjinski narod, „Varijanta B“ je, prema Uputstvu, bila primjenjena na tu općinu. Varijantom „B“, između ostalog, data je uputa da općinski odbori SDS- a odmah formiraju Krizni štab srpskog naroda, sazovu i proglase skupštinu srpskog naroda u navedenim općinama, te izvrše pripreme radnje za formiranje općinskih državnih organa.
134. Na sjednici glavnog odbora Srpske demokratske stranke (SDS), 08. aprila 1992. godine osnovan je Krizni štab srpske opštine Rogatica, kojeg su sačinjavali, između ostalih, Mile Sokolović, kao predsjednik Kriznog štaba, Sveto Veselinović, Tomislav Batinić, Mile Ujić, Rajko Kušić, Mladen Vasiljević i drugi.²²
135. U službenom listu Republike Bosne i Hercegovine dana 09.04.1992. godine objavljena je Odluka o proglašenju neposredne ratne opasnosti.²³
136. Ministarstvo narodne odbrane Srpske Republike BiH 16. aprila 1992. donijelo je odluku o tome da Teritorijalna odbrana predstavlja oružanu snagu Srpske Republike BiH, uz napomenu da su svi vojni obveznici dužni da se stave na raspolaganje opštinskim štabovima Teritorijalne odbrane (TO) na području SBiH.²⁴
137. Istom odlukom Ministarstvo narodne odbrane proglasilo je neposrednu ratnu opasnost i naredilo opštu javnu mobilizaciju TO-a na cjelokupnoj teritoriji Srpske Republike BiH. Pored toga, naređeno je i formiranje štabova TO-a u novoosnovanim opštinama bosanskih Srba.

---

²² T-35 - Izvještaj o radu kriznog štaba Srpske opštine Rogatica za period april – juni 1992. godine (ERN broj ...)

²³ T-52 - Odluka o proglašenju neposredne ratne opasnosti, Službeni list R BiH, broj 1. od 09.04.1992. godine;

²⁴ T-50 - Akt Odluka Ministarstva narodne odbrane Srpske republike BiH, broj 21-10/02 od 16.04.1992. godine (ERN broj ...).

138. Dana 26. aprila 1992. godine, nakon što je Ministarstvo odbrane RS proglasilo neposrednu ratnu opasnost, Vlada je izdala Uputstva za rad opštinskih kriznih štabova i definisala njihove funkcije.²⁵ Tim uputstvom je bilo predviđeno da krizni štabovi u uslovima ratnog stanja preuzimaju sve funkcije skupština opština, kad one ne mogu da se sastanu. Pored toga, uputstvom je bio propisan sastav i način rada kriznih štabova.
139. Odbornici Skupštine opštine Rogatica nakon zajednički održane sjednice dana 02.05.1992. godine donijeli su odluku o podjeli opštine Rogatica na dvije opštine i to opštinu srpskog naroda Rogatica i opštinu muslimanskog naroda Rogatica.²⁶
140. Da je dogovor o podjeli općine Rogatica verifikovan na zajedničkoj sjednici Skupštine općine Rogatica od 02.05.1992. godine, te da odlukom nije bilo obuhvaćeno područje grada Rogatice, već je to ostalo da se izvrši kasnije, ali do toga nije došlo proizlazi iz Izvještaja o radu Kriznog štaba za period april - juni 1992. godine.²⁷
141. Krizni štab je donio veliki broj odluka, a između ostalih i Odluku o stavljanju van snage odluke o podjeli teritorije općine Rogatica na srpsku i muslimansku, Odluku o transformaciji teritorijalne obrane Srpske općine Rogatica u Vojsku Srpske Republike Bosne i Hercegovine i mnoge druge odluke koje su navedene u ovom materijalnom dokazu.
142. Iz Izvještaja o radu Kriznog štaba za period april - juni 1992. godine proizilazi i da su navedene aktivnosti Kriznog štaba Srpske općine Rogatica inicirane sa političkog vrha tadašnjih predstavnika srpskog naroda u Bosni i Hercegovini, u kojem se prilikom sumiranja aktivnosti Kriznog štaba Srpske općine Rogatica, između ostalog, govori o transformaciji teritorijalne odbrane Srpske općine Rogatica u Vojsku Srpske Republike Bosne i Hercegovine, te navodi da je do navedene transformacije došlo nakon Odluke Predsjedništva Srpske Republike Bosne i Hercegovine od 19.05.1992. godine i Odluke Kriznog štaba Srpske općine Rogatica od 24.05.1992. godine, koja je uslijedila nakon odluke Predsjedništva.

---

²⁵ T-24 - Izvod iz Uputstva za rad kriznih štabova srpskog naroda u opštinama od 26.04.1992. godine (ERN broj ...)

²⁶ T-58 - Saopštenje odbornika Skupštine opštine Rogatica broj: 01-052-3 od 02.05.1992. godine, T-59 - Odluka Skupštine opštine Rogatica o pristupanju podjeli dosadašnje teritorije opštine Rogatica na opštinu srpskog naroda Rogatica i muslimanskog naroda Rogatica broj: 01-023-19 od 02.05.1992. godine, T-60 - Odluka Skupštine opštine Rogatica o podjeli područja dosadašnje opštine Rogatica na područje opštine srpskog naroda Rogatica i na područje muslimanskog naroda Rogatica, od 02.05.1992. godine;

²⁷ T-35 - Izvještaj o radu kriznog štaba Srpske opštine Rogatica za period april – juni 1992. godine (ERN broj ...);

143. Iz svega gore navedenog proizilazi da su jasno proklamovani politički ciljevi kako na republičkom nivou, tako i na nivou opština, a bili su odvajanje srpskog stanovništva i teritorija koje oni naseljavaju od ostalih naroda i uklanjanja nesrpskog stanovništva iz svih opština koje su ulazile u sastav Republike srpskog naroda u BiH, odnosno kasnije Republike Srpske.
144. Kao i u većini općina u BiH, i u općini Rogatica, nedugo nakon proglašenja neposredne ratne opasnosti, uočljiva je nacionalna netrpeljivost, zategnutost međusobnih odnosa između dvije etničke grupe, Srba i Bošnjaka, o čemu su svjedočili brojni svjedoci u ovom predmetu.
145. Iz iskaza saslušanih svjedoka i materijalnih dokaza uloženi u spis, proizilazi da se sam napad na području opštine Rogatica ogledao u pozivu za opštu mobilizaciju na koju se odazivalo samo srpsko stanovništvo, otpuštanju sa radnih mjesta u preduzećima, podizanju barikada i kontrolnih punktova na ulazu i izlazu iz grada, na kojima je nesrpsko stanovništvo redovno zaustavljano i pretresano, prestanku rada škola na području opštine Rogatica, nestanku struje u naseljima, ograničenoj slobodi kretanja, prolasku kolona vozila bivše JNA kroz Rogaticu, granatiranju sa srpskih položaja sa okolnih brda Ptičijak i Plješevica, dijelova grada i opštine Rogatica u kojima je živjelo nesrpsko stanovništvo, oduzimanju naoružanja nesrpskom stanovništvu, te paljenju kuća u vlasništvu muslimanskog stanovništva, napuštanju gradskog jezgra Rogatice od strane nesrpskog stanovništva zbog straha od napada pripadnika srpske vojske i policije i njihov odlazak u selo Vragolovi, Rakitnica i druga, u kojima je živjelo nesrpsko stanovništvo, hapšenju nesrpskog stanovništva i njihovom zatvaranju u prostorije srednjoškolskog centra "Veljko Vlahović" (SŠC/ SŠC "Veljko Vlahović"), Crkvenog doma i poljoprivrednog dobra Rasadnik u Rogatici, transportu zatočenih lica na područja Olova i Sarajeva, odnosno na područja koja su bila pod kontrolom Armije BiH, u periodu od aprila 1992. godine do kraja 1993. godine.
146. O dešavanjima na području opštine Rogatica govorio je svjedok Ibrahim Sućeska koji je naveo da je 1992. godine živio na Ptičijaku. Kada je su počeli nemiri primjetili su ogroman broj uniformisane srpske vojske u Plješevici. Naveo je da je radio kao stolar, te da im je od strane rukovodioca rečeno da više ne dolaze na posao. Svjedok se sjeća kada je u maju 1992. godine Ptičijak napadnut od strane srpske vojske. Dejstvovali su protivavionskim mitraljezima (PAM) i pješadijskim naoružanjem, tako da se činilo da je vojska ušla u Ptičijak. Stanovništvo je pobjeglo u pravcu Gračanice, kao i svjedok, koji je otišao sa suprugom i djecom kod zeta, gdje su ostali narednih dvadesetak dana. U naseljima Gračanica i Rudo je uglavnom bilo nastanjeno muslimansko stanovništvo. Svjedok je naveo da je iz Gračanice gledao kroz dvogled kako se njihove kuće na Ptičijaku pljačkaju. Dok su tu boravili primjetili su stotinjak pripadnika srpske vojske koja se kreće prema Zlatnom dolu. Akcija je krenula 19.06.1992. godine od Rudog, počelo

se pucati i kuće su paljene. Iznad njih su postavljeni zvučnici i čuo je Kušića kako komanduje i kaže da se „sav muslimanski narod preda u osnovnu školu, ako se ne predate bit ćete napadnuti“.

147. Svjedok je naveo da je Rajko Kušić bio glavni komandant koji je rukovodio akcijom. Naveo je da je Kušić ranije išao po selima, a čuo je da su ljude koji su ostali deportovao u logore. Svjedok je ispričao da je tada pokušao da se izvuče u pravcu osnovne škole kroz Tekiju i druga naselja, ali vidio je da ga sustiže vojska, kao i da se puca na njih iz pravca stambenih zgrada. Pošto je vidio da nema izlaza ostao je u Gračanici, iako se pucalo, a bacane su i svijetleće bombe. Naveo je da su paljene kuće, na sve strane je bila pucnjava. Kada je naišao tenk shvatio je da je gotovo i da moraju bježati. Svjedok je ispričao da se odvojio od grupe i sa sinom se sakrio u neku šikaru, gdje je bilo još tridesetak ljudi iz Gračanice, jer nisu imali kud dalje, pa su tu našli sklonište. U jednom trenutku na njih je bačena bomba, kada su trojica mladića ranjena od gelera. Nakon toga su se dogovorili da će se vratiti nazad prema Rudom, kako bi se izvukli prema Koprivicama i Dubu. Dok su se izvlačili vidjeli su da su kuće izgorile, a bilo je i mrtvih ljudi koji su ležali po putu. Ta grupa od njih tridesetak se izvukla i došla u Koprivice, odakle su otišli prema Dubu gdje je ostao oko dva mjeseca, dok opet nisu napadnuti.
148. Da je Rajko Kušić, kako to svjedok Ibrahim Sućeska navodi, bio glavni komandant koji je rukovodio akcijom, proizilazi i iz redovnih borbenih izvještaja Rogatičke brigade uloženi u spis²⁸, koje komandant Rajko Kušić dostavlja komandi Sarajevsko – romanijskog korpusa.
149. Tako se u Redovnom operativnom izvještaju Rogatičke brigade, Str.pov.broj 01-32, od 05.06.1992. godine navodi da je brigade *izvodila borbena dejstva na južnom dijelu Rogatice na liniji Holuč – Zlatni dol – Pašić Kula – Bjelogorci – Kosovo – Šljedovići u kojim borbama naše snage imale su 1 poginulog i jednog ranjenog, dok su na neprijateljskoj strani 52 poginula i više ranjenih.*
150. U Redovnom operativnom izvještaju Rogatičke brigade, Str.pov.broj 01-80/92, od 11.06.1992. godine navedeno je da *u zoni odgovornosti brigade nije bilo većih aktivnosti neprijatelja; u grad svaki dan pristiže veći broj muslimanskog stanovništva,*

---

²⁸ T-30 - Redovni operativni izvještaj Rogatičke brigade, broj 01-318/92, od 19.09.1992. godine (ERN broj ...), T-31-Redovni operativni izvještaj Rogatičke brigade, broj 01-143/92, od 23.06.1992. godine (ERN broj ...), T-32 - Redovni operativni izvještaj Rogatičke brigade, Str.pov.broj 01-80/92, od 11.06.1992. godine (ERN broj ...), T-33 - Redovni operativni izvještaj Rogatičke brigade, Str.pov.broj 01-32, od 05.06.1992. godine (ERN broj ...);

pretežno žena i djece i nenaoružanog stanovništva; stanovništvo se smještava u sredonjoškolski centar.

151. Svjedokinja Suvada Džanko navela je da je 1992. godine živjela u naselju Zlatni dol, između Bilinog polja i Pašić kule, sa majkom i bratićem, koji je imao dvije godine. U aprilu 1992. godine vidjeli su ulazak vojnika srpske nacionalnosti, a kroz grad su prolazili kamioni, stanovništvo se grupisalo zbog straha, te su ograničili kretanje, jer se osjetila nesigurnost. Na ulazu i izlazu iz Rogatice su postavljene barikade. Svjedokinja je ispričala da je čula kada su srpski vojnici pozivali, putem megafona, nesrpsko stanovništvo da predaju oružje. Nakon toga počela su puškaranja, ubistva i odvođenja.
152. U maju 1992. godine, kada je počelo pucanje svjedokinja je bila sama kod kuće, kada je čula zvižduke metaka pobjegla je kod amidže, a odatle su zajedno pobjegli i sakrili se u šumu gdje su prenoćili. Svjedokinja je navela da misli da je bio 28.05.1992. godine kada su naišli tenkovi, kada su se sakrili u podrum amidžine kuće, a napolju se čula galama i pucnjava. Kada je provirila kroz vrata vidjela je niz livade ljude u maskirnim uniformama. Svjedokinja je navela da je zapaljena njena kuća, kuća od komšije Irfana, a čula je kada su vojnici pred kućom Rade Vitomira rekli "ne to je srpska kuća". Svjedokinja je istakla da je taj dan sve popaljeno, odvođeno i ubijano, pucalo je sa svih strana. Kada je prošla galama, buka i pucnjava otišla je kod sestre u naselje Rudo, a njena majka i bratić su došli ujutro. Svjedokinja je navela da je i ostalo stanovništvo Zlatnog dola pobjeglo, jer je sve popaljeno, pa su se ljudi "zbili" u Rogaticu.
153. Tu su ostali do 19.06.1992. godine. Taj dan je napadnuto naselje Rudo i cijela Rogatica, uniformisana srpska vojska je ubijala i palila. Kada su došli do njih, lupali su na vrata. Njena sestra Mirsada, koja je bila u petom mjesecu trudnoće, izašla je ispred i ugledala školskog druga njenog supruga, koji joj je rekao da se ne boje, međutim tada je pogođena, pala je licem na zemlju i podlegla. Svjedokinja je vidjela da iz kuće Hadžibulića srpski vojnici izvode žene, djecu i muškarce, njih oko tridesetak, a među njima i njenog amidžića Muradifa Bajića, za čiju sudbinu nikada ništa nisu saznali. Naselje Rudo je bilo u plamenu, kuće su gorjele. Među srpskim vojnicima poznavala je Dragoslava Ivanovića, koji joj je rekao da će ići u srednju školu. Tu je bio i njihov komšija Rade, koji je vidio tijelo njene sestre, pa je upitao šta su čekali i zašto nisu otišle. Svjedokinja je navela da su sestrino tijelo zakopali ispred kuće, gdje je kasnije i pronađena. Odgovarajući na pitanja odbrana, svjedokinja je istakla da muslimani nisu pružali otpor, kao i da joj nije poznato da je u naselju Rudo poginulo i ranjeno više vojnika VRS.

154. Da je muslimansko stanovništvo masovno odvođeno iz svojih domova, nakon granatiranja i pucanja, od strane srpske vojske, uz upotrebu sile i prijetnji, potvrđuje i svjedok Enes Korjenić²⁹, čiji je iskaz pročitan na glavnom pretresu. Svjedok je naveo da je živio u Rogatici, te da je bio zaposlen u tvornici prečištača (TPR). Svjedok je ispričao da su uposleni TPR – a srpske nacionalnosti prestali dolaziti na posao, a radnici koji su dolazili su pričali da su viđali neke od kolega naoružane i u uniformi. Donesena je odluka da radnici TPR mogu uzimati 10 ličnih dodataka otpremnine, koju mogućnost je prvi iskoristio Rajko Kušić. Oko 22. maja 1992 godine čuo se poziv nesrpskom stanovništvu da preda naoružanje i da se predaju, te da im se garantuje sigurnost, a što je sa razglasom govorio Rajko Kušić, koji se predstavio. Tu večer počelo je granatiranje koje je trajalo cijelu noć.
155. Svjedok je ispričao da je 8. juna zarobljen u svojoj zgradi, kada je zgrada opkoljena transporterima, te im je priječeno da će ih pobiti ako ne izađu. Kada je izašao vidio je uniformisane i naoružane vojnike od kojih je neke prepoznao, jer su bili kolege. Naređeno im je da legnu na zemlju sa rukama na potiljku, dok su žene i djeca upućeni u srednjoškolski centar. Rajko Kušić ga je ispitivao zašto je tu i što nije otišao autobusima. Rajko Kušić je naredio da ih vode. Uvedeni su u autobus, gdje su pretresani i tučeni. Ujutro mu je Zoran Nešković rekao da ima naređenje komandata Rajka Kušića da ga vodi na ispitivanje. Odveden je u kuću Rajka Kušića u naselju karanfil Mahala, gdje je isti sjedio zajedno sa ostalim vojnicima. Ispitivao ga je zašto nije ranije pobjegao i sa kojim zadatkom je ostao. Nakon toga odveden je u srednjoškolski centar. Nešković ga je upozorio da ne pokušava pobjeći jer će biti ubijen. Za vrijeme boravka u školi uvijek je bio prisutan neko od srpskih vojnika, a bila su česta maltretiranja, premlaćivanja, a čuo je da su iz škole izvodili mlađe žene i djevojke koje su silovali. Dana 27.06.1992. godine im je rečeno da idu na svoju teritoriju prema Kladrju. Svjedok je sa svojom porodicom ušao u jedan od autobusa koji su bili parkirani ispred škole. Autobusi su se zaustavili kod partizanskog groblja i Rasadnika, gdje je rečeno da iz istog izađu svi od 16 do 60 godina, nakon čega su odvedeni u logor Rasadnik, gdje je proveo 21 dan, do 06.07.1992. godine, a nakon toga je odveden u logor Batković u Bijeljini, gdje je boravio do 06.10.1994. godine.

---

²⁹ T-9 - Zapisnik o saslušanju svjedoka Enesa Korjenića, broj: 11/8-1-52, sačinjen od strane Federalne uprave policije Sarajevo, dana 26.03.2012. godine; Izvod iz matične knjige umrlih za lice Enes Korjenić, broj: 02/05-10-47513/2022, izdat od strane opštine Novi Grad Sarajevo dana 06.09.2022. godine

156. U svom iskazu, koji je pročitao na glavnom pretresu, svjedok Hajrulah Šišić³⁰, naveo je da je živio u naselju Gračanica, zajedno sa suprugom i sinom, a bio je direktor RO Osnovno obrazovanje i vaspitanje u Rogatici, a kasnije je postavljen za direktora škole u osnivanju. Svjedok je naveo da je početkom marta u Rogaticu došla vojna jedinica JNA, nakon čega su se i lokalni srbi mobilisali. U to vrijeme oko muslimanskog sela Kukavice postavljena su od strane pripadnika JNA mitraljeska gnjezda i minobacači, te su vršeni pretresi kuća u potrazi za navodnim naoružanjem. Početkom aprila srpska vojska je u mjestu Stjenice upala u mjesnu osnovnu školu, koju je devastirala i tu se smjestila, zbog čega su djeca prestala ići u školu, a i on je prestao sa radom. Svjedok je naveo da je u to vrijeme viđao Rajka Kušića naoružanog i sa pratiocima, te mu je poznato da je isti formirao srpsku jedinicu i predvodio srbe u napadu na muslimane.
157. Svjedok je istakao da su kasnije počela granatiranja muslimanskih naselja Podhrid, Podljun, selo Ptičijak. Nakon višednevnog granatiranja muslimani iz naselja Gračanica pobjegli su iz naselja u pravcu sela Pašić Kula i Bjelogorci. Kada je vidio da vojska prilazi naselju Gračanica i on je odlučio da pobjegne. Prije odlaska otišao je do punice i šure, kako bi ih pozvao da zajedno idu, ali punica je odbila da ide jer je bila stara, bolesna, a šura nije htio da je ostavi samu. Ističe da za njih dvoje nikada ništa nije čuo, tijela im nikada nisu pronađena. Svjedok je napustio naselje Gračanica, te je na putu za selo Kukavice vidio da je naselje Podhrid potpuno uništeno i prazno. U Kukavicama je bilo mogo civila, žena i djece, staraca i izbjeglica iz Rogatice, zbog čega se osjetio nedostatak hrane. Iz toga razloga, jedne noći se uputio do svoje kuće u Gračanici, kako bi donio nešto hrane. U putu je vidio da su zapaljena sela Pašić Kula, Stupni Do i Bjelogorci. Čuo je da srbi na megafon pozivaju preostale muslimane da se predaju i da idu u srednju školu, a da im srbi garantuju bezbjednost. Svjedok je u Kukavicama proveo oko dva mjeseca, za koje vrijeme je selo svakodnevno granatirano, zbog čega se stanovništvo nalazilo po šumama. Dana 28.06.1992. godine Kukavice su i pješadijski napadnute od strane srpske vojske. Svjedok se tada uspio prebaciti za Goražde preko Ustiprača.
158. O dešavanjima u Rogatici u proljeće 1992. godine svjedočio je i svjedok Hašim Šabanić³¹, koji je naveo da je SDS preuzeo Rogaticu, nakon čega je formiran Krizni štab na čelu sa Rajkom Kušićem komandantom srpske vojske u Rogatici. Svjedok je naveo

---

³⁰ T-10 - Zapisnik o saslušanju svjedoka Hajrulaha Šišića, broj: 17-04/2-04-2-64/07, sačinjen od strane Državne agencije za istrage i zaštitu, dana 16.01.2007. godine; Izvod iz matične knjige umrlih za lice Hajrulah Šišić, broj: 02/05-10-505064/2021, izdat od strane opštine Novi Grad Sarajevo dana 30.11.2021. godine

³¹ T-11 - Zapisnik o saslušanju svjedoka Hašima Šabanića, broj: 16-06/1-04-1-98/20, sačinjen od strane Državne agencije za istrage i zaštitu, dana 13.02.2020. godine; Izvod iz matične knjige umrlih za lice Hašim Šabanić, broj: 02/05-10-16367/2021, izdat od strane opštine Novi Grad Sarajevo dana 29.04.2021. godine

da je srpska vojska postavila barikade na ulazu i izlazu iz Rogatice, a prije toga su na okolna brda oko Rogatice postavili teško naoružanje. Svjedok je naveo da su već u aprilu i maju 1992. godine počela borbena dejstva, kada je srpska vojska popalila muslimanska sela, protjerala stanovništvo, privodila i zatvarala stanovništvo u crkveni dom i prostorije srednje škole u Rogatici. Svjedok je bio nastanjen u selu Šatorovići. Sjeća se da je u maju 1992. godine od strane srpskih vlasti došlo naređenje da svi muslimani predaju naoružanje. Povodom navedenog poziva išao je na pregovore, na kojima je dogovoreno da predaju spisak ljudi koji posjeduju naoružanje. Kada su donijeli spisak, došao je Rajko Kušić sa vojskom, te ih je optuživao da su mitraljezom pucali po srpskim kućama u zaseoku Podubac, da imaju radio stanice, te ih je ispitivao o muslimanskim položajima, nakon čega su ga vojnici počeli tući, a Rajko mu je prijetio da će ga ubiti. Nakon ovog događaja srpska vojska je došla u njihovo selo, pokupila vojno sposobno stanovništvo koje je vođeno na prinudne radove, koje su obavljali sve do 21.11.1993. godine, a kasnije su odvezeni u logor Poljoprivredno dobro Borike – Lužnica u Rogatici gdje je ostao do jula 1994. godine, odakle su vođeni na prinudne radove, maltretirani, a čuo je i da su žene silovane. Tokom boravka u logoru naređeno im je da potpišu da se sele iz Rogatice.

159. Svjedokinja Emka Muhić³², u svom iskazu koji je na glavnom pretesu pročitano, navela je da su u junu mjesecu 1992. godine pred njihovu kuću u mjestu Živaljevina, gdje je živjela sa mužem i sinom, došli naoružani četnici, koji su im rekli da ih vode u logor u srednju školu u Rogaticu. Pored nje i njene porodice zarobljeni su i drugi mještani, te su povedeni prema Rogatici. U putu su razdvojeni muškarci od žena, kada su izdvojeni njen muž i sin, a koji su odvedeni prema poljoprivrednom dobru Rasadnik, od kada ih nikad više nije vidjela, a njihova tijela su pronađena i ekshumirana u masovnoj grobnici Paklenik 2000. godine. Nakon odvođenja muškarca, žene i djeca su odvedeni u logor koji se nalazio u sredoškolskom centru Veljko Vlahović, gdje je ostala oko desetak dana, nakon čega su autobusima prebačeni u blizinu Olova.
160. Svjedok Abid Guhdija³³, čiji iskaz je pročitano na glavnom pretresu, naveo je da je 1992. godine viđao grupe srpske vojske po gradu, a čuo je da je u pojedinim mjestima na području Rogatice bilo pojedinačnih ubistava muslimana, kao i da su postavljene barikade od strane srpske vojske prema Borikama, tako da se nije moglo slobodno

---

³² T-6 - Zapisnik o prikupljanju izjava od lica-svjedoka Emke Muhić, broj: 17-14/3-1-140/08 od 25.06.2008. godine, Državna agencija za istrage i zaštitu; (ovjerena fotokopija); Izvod iz matične knjige umrlih na ime Emka Muhić, broj: 02/05-10-44423/2021 od 28.09.2021. godine, opština Novi Grad Sarajevo

³³ T-12 - Zapisnik o saslušanju svjedoka Abida Guhdije, broj: 16-06/1-04-1-1387/21, sačinjen od strane Državne agencije za istrage i zaštitu dana 23.11.2021. godine

kretati. Svjedok je naveo da je radio u pekari, dok mu gazda Slavko nije rekao da ne dolazi na posao jer mu je komandat srpske vojske Rajko Kušić rekao da muslimani više ne smiju dolaziti na posao. Navodi da je u tom periodu većina muslimanskog stanovništva ostala bez posla, a nakon toga su počeli bježati iz Rogatice. U narednom periodu boravio je u naselju Toplik u svojoj kući, a kasnije je izbjegao u Vragolove, gdje su se smjestile izbjeglice iz Rogatice. Za vrijeme boravka u Vragolovima konstatno su pristizale izbjeglice iz Rogatice, koje su govorile o žestokim napadima srpske vojske na naselja u kojima su živjeli muslimani, o ubijanjima, pljačkanjima, zarobljavanjima i odvođenjima u školu i logor Rasadnik. Kad su čuli da se sprema napad srpske vojske na Vragolove, pobjegli su na slobodnu teritoriju na područje Viteza.

161. O dešavanjima u naselju Rudo svjedočila je svjedokinja Hasija Hadžihasanović, koja je ispričala da je 1992. godine živjela u tom naselju sa mužem i dvoje maloljetne djece. Svjedokinja je navela da je Rogatica granatirana u par navrata prije 19.06.1992. godine, pa i tog 19.06.1992. godine. Tog dana, 19.06.1992. godine, u jutarnjim satima počeo je pješadijski napad iz pravca Ptičijaka, a obzirom da je muslimansko stanovništvo već bilo iseljeno iz nekih mahala, srpska vojska je brzo došla do kuća. Pred njenu kuću došao je Slavko Lubarda koji joj je tražio ključeve od kuće, a rekao je da će samo prekontrolisati stanove i da idu sa njim u Donje polje da se sklone, što su i uradili.
162. Svjedokinja Behija Parović ispričala je da je živjela u Rudom sa suprugom i dva maloljetna sina do 19.06.1992. godine. Svjedokinja je navela da je radila u Domu zdravlja do 15. maja 1992. godine, da se pucalo po čitavoj Rogatici, a nesrpsko stanovništvo je pozivano putem megafona da se preda i da im neće ništa faliti. Poznato joj je da su 18.06.1992. godine vođeni pregovori, a ujutro je došao Vito Nešković, koji im je rekao da su opkoljeni i da se predaju, te da im *neće dlaka sa glave faliti*.
163. Svjedokinja Halima Ramić Čuhara navela je da je živjela na Holuću sa suprugom i svekrvom. 1992. godine postavljene su barkade od strane Srpske vojske, oko 21. maja je nestalo struje u gradu, prodavnice i firme se zatvaraju. U naselju Holuć ostali su do 3. maja, nakon čega odlaze u Čadovinu da se sklone, jer je muslimansko stanovništvo napuštalo grad, a stizale su izbjeglice iz Višegrada. Srpska vojska se ukopavala oko grada. U Čadovini su ostali do 7. ili 8. juna, kada su se vratili u kuću na Holuću, bježeći od srpske vojske. Svjedokinja je navela da se njihova kuća nalazila kraj puta, pa je vidjela prolazak tenkova, zbog čega su po noći boravili u podrumu komšijske kuće. Dana 19.06.1992. godine srpska vojska je počela granatirati grad sa svih strana, a njen suprug je vidio da se srpska vojska spušta sa Ptičijaka u naselje Gračanica, gdje počinju gorjeti bošnjačke kuće. Otišli su u Rudo, gdje je živjela sestra njenog supruga sa svojom porodicom. Srpski vojnici su ih odatle uputili da idu u Donje Polje.
164. I svjedokinja Suvada Čavčić je 1992. godine živjela u naselju Rudo sa mužem i maloljetnim sinovima, a radila je u tvornici dječije konfekcije. Navela je da su od aprila

svuda bile barikade oko Rogatice, a danima se pucalo i pozivani su da se predaju. Svjedokinja je istakla da nisu mogli niti imali gdje da bježe, tako da su ostali u naselju sve do *tog kobnog 19. juna, kada je sve završeno*. Dana 19. juna 1992. godine ujutru je došao komšija Vito koji ih je pozvao da se predaju i da pođu u naselje Donje Polje, a rekao im je da *nikome neće faliti dlaka sa glave*.

165. Svjedokinja Mesiha Hodžić je živjela u naselju Rudo sa mužem i troje djece, a u to vrijeme bila je na trudničkom bolovanju. Navela je da se pucalo, puštale su se četničke pjesme na megafonima, a Srbi su ih pozivali da predaju oružje. Navečer se pucalo po kućama, pa su se ljudi grupisali i svi su došli u njihovu kuću, jer je bila najveća u naselju, gdje ih je bilo preko 40, gdje ostaju do 19.06.1992. godine kada su ih izveli i propratili do podruma jedne srpske kuće u Donjem polju.
166. Svjedokinja Edina Salan živjela je u Rudom sa mužem i maloljetnom kćerkom, a bila je zaposlena u Domu zdravlja u Rogatici do polovine maja, kada su prekinuli sa radom. Svjedokinja je navela da su se skupljali u kući Hodžića zbog straha, a sjeća se da su muslimani pozivani na megafon da se predaju. U kući Hodžića su boravili do 19.06.1992. godine kada je neko došao, rekao da su opkoljeni i da se predaju. Kada su izašli vani, sa svih strana su dolazili naoružani ljudi u maskirnim uniformama. Odvedeni su u kuću Jovičića u Donjem Polju.
167. Svjedokinja Zemira Omeragić je živjela u porodičnoj kući u naselju Rudo, sa suprugom i dvoje djece. Suprug je radio u Sekretarijatu za narodnu odbranu a ona u prodavnici Sprind u Rogatici. Krajem aprila, a nakon podjele opštine na bošnjački i srpski dio, suprug je došao kući i rekao da više ne ide na posao. Počelo je bezvlašće, od sredine aprila nisu imali struje, počele su barikade i pucnjava. U Rudom su ostali do 19. juna 1992. godine. Dan ranije njen suprug je otišao u pravcu Višegrada, kako bi se raspitao za njene roditelje, sa kojima nije imala kontakta mjesec dana, a čula je da Bošnjaci bježe iz Višegrada. U jutarnjim satima 19. juna 1992. godine došao je komšija Avdija Lutvić koji im je rekao da ih komšije Srbi zovu u podrum, jer uniformisana sprska policija želi da pregleda kuće, radi potrage za naoružanjem. Ostavili su otključane kuće i otišli. Vidjela je dva transportera sa crnim zastavama sa mrtvačkim glavama kako idu prema njihovoj ulici, a na njima naoružani ljudi sa šajkačama u smb uniformama. Nakon nekog vremena čula se paljba iz automatskog naoružanja i artiljerijskog oružja iz pravca njihovih kuća. Kada su izašli iz podruma vidjeli su da su njihove kuće zapaljene.
168. Svjedokinje Hasija Hadžihasanović, Behija Parović, Halima Ramić Čuhara, Suvada Čavčić, Mesiha Hodžić, Edina Salan, Zemira Omeragić su sa svojom djecom dana 20.06.1992. godine transportovane autobusima od strane srpske vojske u mjesto Kaljina, Sokolac.
169. Navode ovih svjedokinja potvrdio je i svjedok Milovan Sredojević, koji je naveo da je živio u Rudom, te da mu je 19. juna 1992. godine naređeno iz komande da komšijama

kaže da ostave otključane kuće radi pregleda, što je on prenio komšiji Avdiji Lutviću, a on ostalima, tako da su prešli u kuću Miroslava Jovičića. U 12 sati je počela akcija.

170. Svjedok A je na okolnosti dešavanja 19.06.1992. godine ispričao da je od strane Rajka Kušića naređeno da se u Rudom pregledaju sve bošnjačke kuće, a koga god nađu da ga privedu. Akcija je počela rano ujutro, a svjedok je naveo da je pregledao nekoliko kuća u kojima je našao jednu dugu cijev u kojoj nije bilo metaka, te da je kasnije sa muslimanske strane došlo do pucanja, kada je poginulo 5-6 ljudi. Akcija je trajala do iza podne, do 14 ili 15 sati.
171. Svjedok Nenad Jagodić naveo je da ih je dana 19.06.1992. godine komandir poslao da oslobode naselje Rudo, a da je rano ujutro ušao transporter sa ozvučenjem i pozivao muslimane iz Rudog da polože oružje i da idu u srednju školu gdje će biti bezbjedni. Kada su prišli kućama, na njih je otvorena vatra, kada je poginulo desetak vojnika, a njih 5 do 7 je ranjeno.
172. Svjedok Slavko Vukašinić potvrdio je da su 19. juna 1992. godine muslimani putem megafona sa transporterom pozvani da predaju naoružanje i odu u crkveni dom. Nakon tog poziva srpski teritorijalci su otišli da provjere efekat, nakon čega se čula pucnjava, a vidio je i da je bilo dima i paljevine, a kasnije je čuo da je poginulo desetak srpskih teritorijalaca, zbog čega je taj dan od strane Srba koji su izgubili svoje najmilije prozvan crnim petkom.
173. U odnosu na dešavanja dana 19.06.1992. godine svjedokinja Stanojka Kovač, čiji je iskaz pročitao na glavnom pretresu, ispričala je da su taj dan saznali da će se izvoditi vojna akcija u naselju Rudo. U kuću njenog tetka dovozili su tijela poginulih srpskih vojnika, a nakon pola sata počela se okupljati i vojska. U jednom trenutku naišao je transporter na kojem je bio Rajko Kušić. Okupljeni vojnici su mu govorili da je prvo on trebao proći sa transporterom, te da tada ne bi ti ljudi izginuli, na šta im je on odgovorio *ubijajte, ne interesuje me, samo ubijajte.*
174. Obrazac djelovanja pripadnika VRS na čelu sa komandantom Rajkom Kušićem potvrđen je i upozorenjem koje je komandant SRK Tomislav Šipčić uputio komandantu Rogatičke brigade Rajku Kušiću 26.06.1992. godine, u kojem se navodi: *„Kušiću, najstrožije zabranjujem ma kakve samostalne akcije koje ja lično nisam odobrio,*

*posebno svaki vid čišćenja sela bilo čijih. Zadnji put te upozoravam da se okaniš masakra, divljanja, maltretiranja nedužnog stanovništva bilo koje nacionalnosti.*³⁴

175. Prethodno navedene sadržaje iskaza svjedoka koji su govorili o dešavanjima na području općine Rogatica, vijeće je prihvatilo kao vjerodostojne i istinite. Vijeće je našlo da su svjedoci, svaki od njih u domenu svojih saznanja o onome što se dešavalo u kritičnom periodu govorili o onome što su vidjeli, čuli, lično preživjeli, prenoseći sliku ratnih dešavanja na području općine Rogatica.
176. Sve navedeno ukazuje da je napad na civilno bošnjačko stanovništvo općine Rogatica imao karakter **sistematičnosti**. Napad je preduzet na identičan način u jednom kratkom vremenskom periodu uz učešće više osoba koje su doprinijele oduzimanju fizičke slobode, zatvaranju, premlaćivanju, silovanju i ubistvima. Razmjere preduzetih aktivnosti, poput onih opisanih u izreci presude, ne predstavljaju izolovane radnje, čije posljedice su slučajnog karaktera, već aktivnosti sistematski preduzete od strane pripadnika srpskih vojnih snaga.
177. Nadalje, iz materijalnih dokaza Tužilaštva³⁵ proističe da su na različitim lokalitetima na području općine Rogatica stradale osobe bošnjačke nacionalnosti, dok se veliki broj njih i dalje vode kao nestale.
178. Na navedenu okolnost svjedočio je i svjedok Amor Mašović, bivši član kolegija direktora Instituta za traženje nestalih osoba BiH koji je naveo da je lično učestvovao u traganju za nestalim osobama na području Rogatice, u ekshumacijama u Rogatici i okolnim selima, kao i kreiranju baze podataka za to područje. Svjedok je naveo da je za područje Rogatice bilo 655 nestalih osoba, od kojih je do sada identifikovano 358, s tim da 7 lica nije verifikovano, što znači da njihov status nije nesporno utvrđen, a još uvijek nije razjašnjena sudbina 290 osoba, za koje je nesporno utvrđeno da su nestale osobe. Na području Rogatice locirane su 203 mirkolokacije sa ostacima žrtava, 26 su masovne grobnice sa najmanje 3 ili više žrtava, 18 je zajedničkih a 155 pojedinačnih grobnica. Svjedok je naveo da je 70% žrtava locirano u zajedničkim ili masovnim grobnicama, a

---

³⁴ T-28 - Akt – Najstrožije upozorenje Komanda SRK, Str.pov.br. 10/74-112, od 26.06.1992. godine (ERN broj ...);

³⁵ T-2 - Spisak verificiranih identificiranih osoba sa prijavljenim mjestom nestanka u općini Rogatica; Verificirane nestale osobe čiji je nestanak prijavljen na teritoriji općine Rogatica; Spisak pojedinačnih, zajedničkih i masovnih grobnica koje su ekshumirane na području općine Rogatica; T-21 - Dopis Institut za nestala lica Bosne i Hercegovine broj 03/1-40-2-9/12 od 23.05.2012. godine sa Tablica s popisom svih masovnih i pojedinačnih grobnica na području općine Rogatica, Tablica s popisom identificiranih osoba s područja općine Rogatica i Tablica s popisom imena osoba koje se još vode kao nestale na području općine Rogatica

radi se najčešće o asanacijama zapaljenih kuća, što govori da su žrtve najčešće zapaljene u kućama gdje su živjeli. Posmrtni ostaci 209 nestalih su locirani na lokacijama sela i zaselaka, u kojima je živjelo isključivo ili pretežno bošnjačko stanovništvo.

179. Da je napad bio i **rasprostranjen** proizlazi iz činjenice da su cilj istoga bili stanovnici Rogatice bošnjačke nacionalnosti, ne samo oni koji su naseljavali uže jezgro općine Rogatica, već i okolna sela. Svi ovi događaji na širem području općine Rogatica, morali su biti dijelom planiranja, organizacije i koordinacije sa ciljem, uspostavljanja srpske općine Rogatica u kojoj neće živjeti bošnjačko stanovništvo.
180. Dakle, vijeće je na temelju svega iznesenog, van razumne sumnje utvrdilo postojanje rasprostranjenog i sistematičnog napada na području općine Rogatica od maja 1992. godine pa najdalje do kraja 1993. godine, za vrijeme kojeg napada su poduzimane i inkriminirane radnje od strane optuženog Zorana Ilića.
181. Odbrana optuženog Zorana Ilića nastojala je osporiti postojanje širokog i sistematičnog napada na nesrpsko civilno stanovništvo na području opštine Rogatica, navodeći da se radilo o djelovanju pojedinaca, a ne organizovanom djelovanju VRS, a nakon što su mještani naselja Rudo prekršili dogovor sa komšijama srbima o predaji naoružanja i ubili 11 komšija tog 19.06.1992. godine³⁶, a iz čega se može zaključiti da se radi o djelu koje nije bilo dio napada. Također, odbrana je osporavala postojanje oružanog sukoba prije 19.06.1992. godine na području Rogatice.
182. Vijeće nalazi da okolnost stradanja pripadnika vojske Srpske Republike BiH u gornjem dijelu naselja Rudo nije sporna, međutim, navedeno prema ocjeni vijeća ne isključuje postojanje širokog i sistematičnog napada prema bošnjačkom civilnom stanovništvu opštine Rogatica u inkriminisanom periodu, niti se isto zbog okolnosti stradanja i pripadnika VRS može smatrati izolovanim djelovanjem pojedinaca, a kako to proizilazi iz saglasnih iskaza saslušanih svjedoka optužbe i uloženi materijalnih dokaza.
183. U vezi s tim, vijeće napominje da se tvrdnjom odbrane da je druga strana učestvovala u neprijateljstvu ne može dokazati da nije postojao napad protiv nekog konkretnog civilnog stanovništva. Imajući u vidu da međunarodno humanitarno pravo apsolutno zabranjuje upotrebu oružane sile protiv civila, tako da princip *tu quoque* ("ti također") ne predstavlja nikakvu odbranu.³⁷ Osim toga, Žalbeno vijeće MKSJ u predmetu *Kunarac i*

---

³⁶ OI-18 - Akt Opštinske boračke organizacije Rogatica, broj: 01/2-12/2023 od 13.02.2023. godine

³⁷ Vidjeti presudu prvostepenog vijeća Suda Bosne i Hercegovine u predmetu protiv Mitar Rašević i Savo Todović, broj X-KR/06/275 od 28.02.2008. godine, str. 45; zatim vidjeti *Tužilac protiv Kunarac i dr*, IT-96-23 &

dr. zaključilo je da je prilikom utvrđivanja da li je došlo do napada na neko konkretno civilno stanovništvo, irelevantno da je druga strana također počinila zvjerstva protiv civilnog stanovništva neprijatelja. To što je jedna strana izvršila napad na civilno stanovništvo druge strane ne opravdava napad te druge strane na civilno stanovništvo ove prve, a niti isključuje zaključak da su snage te druge strane zapravo svoj napad usmjerile upravo na civilno stanovništvo kao takvo. Svaki napad na civilno stanovništvo neprijatelja je protivpravan i zločini počinjeni u okviru jednog takvog napada mogu se, ako su ispunjeni i svi drugi uslovi, okvalifikovati kao zločini protiv čovječnosti.³⁸

184. U odnosu na navode odbrane da u relevantno vrijeme nije postojao oružani sukob, vijeće naglašava da činjenica (ne)postojanja oružanog sukoba, ne isključuje istovremeno postojanje širokog i sistematičnog napada protiv bošnjačkog stanovništva opštine Rogatica, prema kojima je organizovano i sistematski provedena politika lišenja slobode, nezakonitog zatvaranja i držanja u srednjoškolskom centru, transportovanje na područja pod kontrolom Armije BiH.
185. Uporište za navedeni stav Vijeće nalazi u praksi MKSJ u kojoj se navodi da „*Napad može prethoditi oružanom sukobu, može trajati duže od tog sukoba ili se nastavljati tokom sukoba, ali ne mora nužno biti njegov dio.*“³⁹
186. Kako je već rečeno, sam napad „*nije ograničen na upotrebu oružane sile, nego obuhvata i svako zlostavljanje civilnog stanovništva*“, dok se koncept "sistematskog" može definisati kao temeljno organizovan i redovan obrazac zasnovan na zajedničkoj politici sa znatnim javnim ili privatnim sredstvima.
187. Širok odnosno rasprostranjen napad se definiše u smislu da zločin može biti rasprostranjen ili počinjen u širokim razmjerima „*zbog kumulativnog efekta niza nečovječnih djela ili zbog jedinstvenog efekta jednog jedinog djela izuzetno velikih razmjera.*“⁴⁰ Sistematičan napad se definiše u smislu da se radi o „*obrascu zločina,*

IT-96-23/1-A, presuda žalbenog vijeća, od 12.06.2002. godine, par. 88; *Tužilac protiv Mirjana Kupreškića i dr.*, IT-95-16-T, presuda pretresnog vijeća, od 14.01.2000. godine, par. 517; *Tužilac protiv Kupreškića i dr.*, Odluka o dokazima o dobrom karakteru optuženog i odbrani "Tu Quoque", IT-95-16-T, od 17.02. 1999. godine, str. 3-4.

³⁸ *Tužilac protiv Kunarca i dr.*, IT-96-23 & IT-96-23/1-A, presuda žalbenog vijeća, od 12.06.2002. godine, par. 87.

³⁹ *Tužilac protiv Kunarca i dr.*, IT-96-23 & IT-96-23/1-A, presuda žalbenog vijeća, od 12.06.2002. godine, par. 86; *Tužilac protiv Tadića*, IT-94-1-A, presuda žalbenog vijeća, od 15.07.1999. godine, par. 251.

⁴⁰ *Tužilac protiv Kunarca i dr.*, IT-96-23 & IT-96-23/1-A, presuda žalbenog vijeća, od 12.06.2002. godine, par. 95.

*odnosno njihovom redovnom ponavljanju koje nije slučajno sličnog kriminalnog ponašanja.*⁴¹

188. Dakle, vijeće je imajući u vidu navedene stavove iz sudske prakse na temelju provedenih dokaza nesumnjivo utvrdilo da je napad koji se odvijao na prostoru Rogatice imao karakteristike i širokog i sistematičnog, čime je ispunjen prvi opšti uslov koji zahtijeva inkriminacija krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. KZ BiH.

2. Cilj napada – civilno bošnjačko stanovništvo općine Rogatica

189. Kada je u pitanju status lica prema kojima su počinjene radnje, vijeće prevashodno ukazuje na opštu odredbu zajedničkog člana 3. Ženevske konvencije prema kojoj se civilima imaju smatrati *“osobe koje ne učestvuju neposredno u neprijateljstvima, podrazumjevajući tu i pripadnike oružanih snaga koji su položili oružje i osobe onesposobljene za borbu usljed bolesti, ranjavanja, lišenja slobode ili iz kojeg bilo drugog uzroka*⁴². U slučaju sumnje da li je neka osoba civil, ta osoba smatraće se civilom .⁴³

190. Sintagma „usmjeren protiv“ zahtijeva da civilno stanovništvo mora biti primarni cilj napada, a ne samo sporedan cilj.⁴⁴ Stoga, primarni cilj napada mora biti „neko civilno stanovništvo“. „Bilo koje“ naglašava činjenicu da zločini protiv čovječnosti mogu biti počinjeni i u odnosu na stanovnike koji pripadaju neprijateljskoj strani i nad sopstvenim stanovnicima.“⁴⁵

191. Pojam „civilno“ se odnosi na osobe koje nisu borci. „Stanovništvo“ označava veliku grupu žrtava i krivična djela u kojima su žrtve pripadnici jedne skupine. Nije neophodno da cjelokupno stanovništvo određenog područja bude cilj napada. Dovoljno je pokazati da je napad bio usmjeren protiv dovoljnog broja pojedinaca, odnosno da je bio

---

⁴¹ Tužilac protiv Kunarca i dr, IT-96-23 & IT-96-23/1-A, presuda žalbenog vijeća, od 12.06.2002. godine, par. 94.

⁴² Ženevska konvencija o zaštiti civilnih osoba (član 3. stav 1. tačka a). Ovim članom propisano je da će se prema ovoj kategoriji stanovništva postupati, u svakoj prilici čovječno, bez ikakve nepovoljne diskriminacije zasnovane na rasi, boji kože, vjeri ili ubjeđenju, polu, rođenju, imovnom stanju ili kojem drugom sličnom mjerilu;

⁴³ Dopunski protokol I Ženevske konvencije (član 50. stav 1);

⁴⁴ Presuda žalbenog vijeća MKSJ u predmetu *Tihomir Blaškić*, 29.07.2004. godine, paragraf 106;

⁴⁵ Presuda žalbenog vijeća MKSJ u predmetu *Kunarac i drugi*, 12.06.2002. godine, paragraf 91;

usmjeren protiv njih na takav način da je napad za cilj doista imao civilno „stanovništvo“, a ne ograničeni i nasumice odabrani broj pojedinaca.⁴⁶

192. Neki od osnovnih faktora na osnovu kojih se utvrđuje da li je napad bio usmjeren protiv civilnog stanovništva su: sredstva i metode korištene u toku napada, broj žrtava, status žrtava, diskriminatorni karakter napada, priroda krivičnih djela počinjenih u toku napada, otpor pružen napadačima u trenutku napada i u kojoj mjeri se napadačka sila pridržavala ili pokušala pridržavati zahtjeva o preduzimanju mjera predostrožnosti propisanih ratnim pravom.⁴⁷
193. Prema praksi MKSJ, termin „civilno stanovništvo“ odnosi se na osobe koji su civili, a ne pripadnici oružanih snaga ili neki drugi legitimni borci.⁴⁸ Civilno stanovništvo mora biti primarni cilj napada, a ne sporedna žrtva istog.
194. Dodatno, napad ne mora biti usmjeren prema neprijatelju, on može također biti usmjeren protiv bilo kojeg civilnog stanovništva, uključujući bilo koji dio stanovništva napadnute države. Pojam civila u strogom smislu obuhvata sva ona lica koja su bila van borbenog stroja kada je krivično djelo počinjeno⁴⁹. Također, definicija civilnog stanovništva obuhvata pojedince koji su možda u nekom određenom trenutku pružili otpor i osobe izvan borbenog stroja⁵⁰. Stanovništvo se može smatrati civilnim čak i ako su prisutni i neki necivili – ono jednostavno treba da bude pretežno civilnog karaktera.⁵¹
195. Vijeće je, na osnovu iskaza saslušanih svjedoka utvrdilo da su svi oštećeni bili civili, te da, kao takva kategorija, uživaju apsolutnu zaštitu shodno pravilima međunarodnog humanitarnog prava. Ne postoje dokazi koji bi ukazivali da su oštećeni i prisilno nestali Mehmed Hodžić, Saliha Hodžić, Edhem Kurtić, Zehrudin Hadžihasanović, Kemal Čavčić, Ćamil Čavčić, Mehmed Čavčić, Mehmed Parović, Ibrahim Salan, Seid Čamdžija, Advija Lutvić, Fuada Hećo, Avdo Hurla, Alija Omeragić, Himzo Omeragić i Alija Džaferović bili pripadnici oružanih snaga jedne strane u sukobu, da su se borili, odnosno, da su pružali oružani otpor neprijateljskim snagama. U momentu razdvajanja muškaraca od žena i djece u podrumu kuće Miroslava Jovičića, isti su bili u civilnoj odjeći, nisu bili naoružani i niti su prilikom hapšenja pružali bilo kakav otpor.

---

⁴⁶ Presuda prvostepenog vijeća MKSJ u predmetu *Duško Tadić*, 07.05.1997. godine, paragraf 644;

⁴⁷ Presuda žalbenog vijeća MKSJ u predmetu *Tihomir Blaškić*, paragraf 106; presuda žalbenog vijeća MKSJ u predmetu *Kunarac i drugi*, paragraf 90;

⁴⁸ Ženevska konvencija o zaštiti civilnih osoba iz 1949. godine, zajednički član 3;

⁴⁹ Presuda žalbenog vijeća MKSJ u predmetu *Jelisić*, paragraf 54;

⁵⁰ Presuda pretresnog vijeća MKSJ u predmetu *Naletilić i Martinović*, paragraf 235;

⁵¹ Presuda pretresnog vijeća MKSJ u predmetu *Kordić i Čerkez*, paragraf 180;

3. Optuženi je znao za napad i da su njegova djela dio tog napada

196. Vijeće je na temelju činjenica i okolnosti koje su prezentovane tokom predmetnog postupka, utvrdilo postojanje veze između djela optuženog i napada, na način da su njegovi postupci i činjenja bili u direktnoj vezi sa izvršenim napadom.
197. Djela optuženog moraju biti „dio“ rasprostranjenog ili sistematičnog napada usmjerenog protiv civilnog stanovništva, a ne da samo vremenski ili prostorno koincidiraju s njim.⁵² Inkriminisano djelo ne može biti izolovano djelo. Djelo se smatra izolovanim kada je toliko daleko od samog napada da se ne može, nakon što se razmotri kontekst i okolnosti pod kojim je počinjeno, razumno reći da je isto dio napada.⁵³
198. Pored namjere da se počini osnovno djelo, optuženi mora znati za širi kontekst u kojem se, radnje koje vrši, nalaze, s tim da optuženi pogotovo mora znati za napad usmjeren protiv civilnog stanovništva, odnosno znati da je njegovo krivično djelo dio toga napada ili u najmanju ruku rizikovati da njegova djela postanu dio toga napada.⁵⁴
199. Da je optuženi Zoran Ilić bio svjestan kontekstualne osnove u koju se uklapa djelo koje je počinio u osnovi zločina i da je bio svjestan nekusa između svog djela i tog konteksta, govore konkretne aktivnosti koje je poduzimao i ono što mu je nesumnjivo bilo poznato.
200. Zaključak o postojanju svijesti kod optuženog Zorana Ilića može se izvesti, prije svega, na osnovu njegove pripadnosti vojnoj formaciji jedne od strana u sukobu.
201. Da je optuženi u inkriminisanom periodu bio pripadnik Vojske Republike Srpske, VP ..., proizlazi iz matičnog i jediničnog kartona za lice Zoran Ilić⁵⁵, iz kojeg proizilazi da je optuženi Zoran Ilić bio pripadnik TO Rogatica u periodu od 04.04. do 19.05.1992. godine.
202. Nakon transformacije teritorijalne odbrane Srpske općine Rogatica u Vojsku Srpske Republike Bosne i Hercegovine, do koje je došlo nakon Odluke Predsjedništva Srpske Republike Bosne i Hercegovine od 19.05.1992. godine i Odluke Kriznog štaba Srpske

---

⁵² Presuda žalbenog vijeća MKSJ u predmetu *Tadić*, paragraf 248, 255; presuda prvostepenog vijeća MKSJ u predmetu *Kunarac i drugi*, paragraf 417; presuda žalbenog vijeća MKSJ u predmetu *Kunarac i drugi*, paragraf 99;

⁵³ Presuda prvostepenog vijeća MKSJ u predmetu *Tadić*, paragrafi 629 – 633;

⁵⁴ Presuda žalbenog vijeća MKSJ u predmetu *Kunarac i drugi*, paragraf 102;

⁵⁵ T-19 - Izvod iz Matične knjige (VOB-1), Odjeljenje za opštu upravu Opštine Rogatica, broj 03/1-9-835-1-62/16, od 06.12.2016. godine i ovjerene fotokopije matičnog (VOB-2) i jediničnog (VOB-3) kartona za lice Ilić Zoran

općine Rogatica od 24.05.1992. godine, koja je uslijedila nakon odluke Predsjedništva⁵⁶, optuženi Zoran Ilić postaje pripadnik Rogatičke brigade VP ... i to od 20.05. do 20.10.1992. godine, ali i nadalje od 11.01. do 06.04.1993. godine i od 01.08. do 31.05.1996. godine.

203. Odbrana optuženog Zorana Ilića istakla je prigovor autentičnosti na navedeni materijalni dokaz optužbe, u odnosu na vrijeme upisa i tačnost podataka navedenih u istom. Vijeće navedeni prigovor nalazi neosnovanim, prije svega jer se radi o ovjerenoj kopiji službene evidencije organa nadležnog za vođenje navedenih evidencija, a posebno imajući u vidu da su isti podaci potvrđeni identičnim dokazima same odbrane optuženog i to Uvjerenje Opštine Rogatica, Načelnik opštine, Opštinska uprava, Odjeljenje za opštu upravu broj: 03/1-9-835-1-33/2022 od 27.07.2022. godine, sa priložima AJM karton, Obrazac Vob-2 i Vob-3 na ime Ilić (Borka) Zoran i Ovjerena kopija Vojne knjižice Zorana Ilića broj: ... od 15.01.1985. godine.⁵⁷
204. S obzirom na vrstu krivičnog djela za koje je optuženi Zoran Ilić ovom presudom oglašen krivim, o čemu će vijeće dati detaljnije obrazloženje za radnju optuženog u osnovi zločina, jasno proizlazi da je optuženi Zoran Ilić, kao pripadnik Vojske Republike Srpske, VP ..., i stanovnik Rogatice, u vrijeme rasprostranjenog i sistematičnog napada, bio prisutan i viđan na području općine Rogatica, da je bio svjestan postojanja napada te da u kontekstu krivičnog djela koje mu se stavlja na teret, zajedno sa drugim srpskim vojnicima učestvuje u prisilnom nestanku civila Bošnjaka iz naselja Rudo.
205. Uzevši u obzir utvrđeno činjenično stanje, vijeće je zaključilo da nema sumnje da je optuženi Zoran Ilić znao za postojanje niza rasprostranjenih i sistematskih zločina usmjerenih protiv civilnog bošnjačkog stanovništva općine Rogatica, te nema sumnje da je znao i htio da i njegova djela budu dijelom napada i da doprinese takvom napadu protiv civilnog stanovništva.
206. Ako se navedeno sagleda u kontekstu masovnosti samoga napada, te sveobuhvatnosti djelovanja srpskih snaga prema civilnom bošnjačkom stanovništvu općine Rogatica, opravdano je zaključiti da je optuženi Zoran Ilić kao stanovnik Rogatice, a naročito kao pripadnik formacija koje su svojim radnjama učestvovala u napadu na civilno stanovništvo, morao biti upoznat sa opisanim dešavanjima na području općine

---

⁵⁶ T-35 - Izvještaj o radu kriznog štaba Srpske opštine Rogatica za period april – juni 1992. godine (ERN broj ...)

⁵⁷ Dokazi odbrane optuženog Zorana Ilića OI-7 i OI-8;

Rogatica. Pri tome, svakako treba imati u vidu razmjere i učestalost nasilja, koje nije moglo ostati nezapaženo, kao i težinu i prirodu djela u osnovi ovog konkretnog zločina.

207. Način na koji je optuženi učestvovao u počinjenju djela za koje je oglašen krivim nedvojbeno ukazuje da je znao za postojanje rasprostranjenog i sistematičnog napada, odnosno da radnje koje preduzima predstavljaju dio tog napada, jer se na području općine Rogatica nije radilo o sporadičnom i izolovanom incidentu, niti o pojedinačnim zločinima koji bi se mogli smatrati izuzetkom, već o rasprostranjenom i sistematičnom načinu ponašanja prema civilima nesrpske nacionalnosti, njihovom životu, slobodi i imovini. Pored toga, optuženi je zločin počinio zajedno sa drugim njemu poznatim pripadnicima vojnih snaga RS za vrijeme trajanja napada pripadnika VRS na Gornji dio naselja Rudo, a koji su učestvovali u široko rasprostranjenom i sistematskom napadu na civilno bošnjačko stanovništvo opštine Rogatica, što jasno ukazuje da je optuženi bio u potpunosti upućen u napad koji se dešavao u konkretnom periodu i da je znao da svojim radnjama doprinose istom.
208. Drugim riječima, optuženi je bio u potpunosti svjestan svojih djela i njihovih posljedica, i htio je da ista budu dio napada, koji se rasprostranjeno i sistematski odvijao na području općine Rogatica, čime je ispunjen i ovaj posljednji opći element krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. KZBiH.

B. POJEDINAČNE INKRIMINACIJE U OSNOVI ZLOČINA PROTIV ČOVJEČNOSTI

209. Nakon što je utvrdilo postojanje općih elemenata krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. KZ BiH, vijeće je na osnovu provedenih dokaza utvrdilo i da je optuženi Zoran Ilić svojim radnjama ostvario obilježja krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka i), a sve u vezi sa članom 29. i članom 180. stav 1. KZ BiH.

1. DJELO U OSNOVI ZLOČINA – PRISILNI NESTANAK OSOBA

210. Prema članu 172. stav 1. tačka i) KZ BiH, elementi krivičnog djela prisilnog nestanka su:
- *hapšenje, pritvaranje ili otimanje osoba,*
  - *od strane ili s dopuštenje, podrškom ili pristankom države ili političke organizacije,*
  - *uz odbijanje da se prizna takvo lišenje slobode ili da se pruži informacija o sudbini ili o mjestu gdje se nalaze takve osobe i*
  - *s namjerom da se te osobe uklone od zaštite zakona na duže vrijeme.*

211. Aktuelni izvori međunarodnog prava daju definiciju prisilnog nestanka kao zločina protiv čovječnosti, a Generalna skupština UN-a je 1992. godine usvojila deklaraciju o zaštiti svih lica od prisilnog nestanka, u kojoj se u trećem stavu preambule navodi da „*prisilni nestanak ugrožava osnovne vrijednosti svakog društva koje je posvećeno vladavini prava, ljudskim pravima i osnovnim slobodama, te sistematska praksa takvih djela ima prirodu zločina protiv čovječnosti*“.⁵⁸
212. Vijeće je u predmetu Rašević i drugi konstatovalo da je osnovno djelo prisilnog nestanka „*novo*“ inkriminisano djelo, kako samo po sebi, tako i kao zločin protiv čovječnosti. Vijeće je, međutim, prezentiralo dužu analizu stanja običajnog prava, nakon čega je zaključilo da je prisilni nestanak već postojao u međunarodnom pravu kao inkriminisano djelo u vrijeme kada je došlo do njegovog počinjenja.⁵⁹
213. U odnosu na pojedinačnu inkriminaciju u osnovi zločina optuženom Zoranu Iliću na teret je stavljeno da je dana 19.06.1992. godine kao saizvršilac učestvovao u progonu bošnjačkog civilnog stanovništva na nacionalnoj i vjerskoj osnovi, postupajući sa diskriminatornom namjerom, suprotno pravilima međunarodnog prava i to prisilnim nestankom civila Bošnjaka iz naselja Rudo, općina Rogatica.
214. Da su dana 19.06.1992. godine civili bošnjačke nacionalnosti i to Mehmed Hodžić, Saliha Hodžić, Edhem Kurtić, Zehrudin Hadžihasanović, Kemal Čavčić, Čamil Čavčić, Mehmed Čavčić, Mehmed Parović, Ibrahim Salan, Seid Čamdžija, Advija Lutvić, Fuada Hećo, Avdo Hurla, Alija Omeragić, Himzo Omeragić i Alija Džaferović, izvedeni iz podruma kuće Miroslava Jovičića u donjem dijelu naselja Rudo, postrojani u kolonu, nakon čega su u pratnji i pod prijetnjom oružja odvedeni u nepoznatom pravcu od kada im se gubi svaki trag i čija tijela do danas nisu pronađena među strankama u postupku nije bilo sporno.
215. Nasuprot tome, odbrane su osporavale da su u navedenim inkriminacijama učestvovali upravo optuženi Zoran Ilić i Radenko Ilić.
216. Zaključak vijeća o krivici optuženog Zorana Ilića za prisilni nestanak civila Bošnjaka iz naselja Rudo, na način kako je to opisano u izreci presude, zasnovano je na temelju iskaza saslušanih svjedoka neposrednih očevidaca događaja.

---

⁵⁸ Rezolucija Generalne skupštine 47/133, Un doc. A/RES/47/133, 18.12.1992. godine

⁵⁹ *Rašević i drugi*, prvostepena presuda, strana 95, 96 i 97, odgovarajući dio potvrđen i drugostepenom presudom

217. Svjedokinja Halima Ramić Čuhara, navela je da se u podrumu nalazila zajedno sa suprugom Fuadom Hećom i ostalim Bošnjacima iz Rudog, njih preko 40, kada je na vrata došao Zoran Ilić sa još jednim borcem. Svjedokinja je istakla da je Zorana Ilića odlično poznavala, jer je godište njenog brata (1968.), dok je između njih dvije godine razlike, pozdravljali su se, a poznato joj je i da je razvio hljeb iz pekare. Svjedokinja je istakla da je navedene prilike Zoran Ilić bio je u smb uniformi i naoružan dugom cijevi, te se obratio muškarcima riječima *dok naši ginu vi sjedite tu, idete u zarobljeništvo*. Istakla da je da se nalazila na sredini podruma, da u to vrijeme nije imala svoje djece o kojima bi se brinula kao druge majke, tako da je odlično čula. Svjedokinja je rekla da se pozdravila sa mužem i njegovim zetom Zehrudinom, nakon čega muškarci izlaze. Svjedokinja je navela da je sa vrata podruma vidjela da su ih postrojili Zoran Ilić i taj borac što je došao sa njim, a da se tu nalazilo još vojnika. Zoran Ilić i ostali vojnici su ih odveli prema Rudom u koloni. Tada je odvedeno 16 muškaraca za koje nikada ništa nisu saznali.
218. Odbrana je prilikom unakrsnog ispitivanja pokušala osporiti identifikaciju optuženog od strane svjedokinje, međutim, svjedokinja se prilikom unakrsnog ispitivanja jasno izjasnila da se sa Zoranom Ilićem nije družila, u smislu odlazaka na kafe ili slično, ali ga je poznavala, znala je ko je i šta je, te je pojasnila da ne tvrdi da su njen brat i Zoran Ilić išli u isti razred, već da su bili generacija, kao i da ga je navedene prilike prepoznala po liku, a ne po glasu.
219. Svjedokinja je u okviru svog iskaza na glavnom pretresu optuženog prepoznala u sudnici prilikom davanja svjedočkog iskaza, dok je prilikom saslušanja u istrazi vršila prepoznavanje optuženog putem fotografija na kojima je prepoznala optuženog Zorana Ilića.
220. Odbrana je istakla prigovor zakonitosti na prepoznavanje optuženog u fazi istrage, navodeći da je prepoznavanje vršeno na osnovu fotografija, a ne lica, što je prema stavu odbrane u suprotnosti sa odredbom člana 85. stav 3. i 4. ZKPBiH, imajući u vidu da je optuženi sve vrijeme bio dostupan organima gonjenja, a budući da se protiv njega vodio drugi postupak često je dolazio u Sarajevo, kao i članu 151. ZKPBiH jer je isto lice i ovlašteno službeno lice i zapisničar, zbog čega odbrana smatra da se na ovakvom dokazu ne može zasnovati sudska odluka.
221. Vijeće navedeni prigovor nalazi neosnovanim imajući u vidu da Zakon o krivičnom postupku u članu 85. predviđa da se prepoznavanje na osnovu fotografija vrši ako nije moguće neposredno prepoznavanje osoba. Dakle, oba načina prepoznavanja su zakonita, a da li je moguće izvršiti prepoznavanje na osnovu lica predstavlja faktičko pitanje u svakoj konkretnoj situaciji, zbog čega se zakonitost tako provedene radnje ne cijeni sa aspekta mogućnosti prepoznavanja na drugi način. Pri tome, opredjeljenje za

način prepoznavanja i mogućnost prepoznavanja pokazivanjem osoba ne zavisi samo od činjenice dostupnosti optuženog, kako to odbrana navodi, već je potrebno imati u vidu okolnosti poput protoka vremena, kao što je u konkretnom slučaju, a imajući u vidu protok vremena od inkriminisanog događaja (1992. godine), do trenutka kada je svjedokinja vršila radnju prepoznavanja (2016. godine), zbog čega je očekivano da se fizionomija optuženog promjenila, zbog čega bi neposredno prepoznavanje optuženog po proteku navedenog vremena bilo nelogično i nesvrhsihodno.⁶⁰

222. Također, u odnosu na dio prigovora koji se odnosi da je isti izvršen suprotno članu 151. ZKPBIH, imajući u vidu da odredba stava 2. propisuje da *zapisnik piše zapisničar. Samo kad se obavlja pretresanje stana ili osobe ili se radnja preduzima van službenih prostorija organa, a zapisničar se ne može osigurati, zapisnik može pisati osoba koja preduzima radnju.* Dakle, imajući u vidu da radnja prepoznavanja nije vršena u službenim prostorijama Državne agencije za istrage i zaštitu, već na adresi svjedokinje, vijeće i ovaj prigovor odbrane nalazi neosnovnim.
223. Isti prigovor odbrana je isticala i na prepoznavanje putem fotografija na kojima su svjedokinja Hasija Hadžihasanović i Behija Parović prepoznale optuženog Zorana Ilića.
224. Svjedokinja Hasija Hadžihasanović navela je da su se nalazili u podrumu, kada su došli srpski vojnici, među kojima i Zoran Ilić, kojeg je poznavala, odjeven u smb uniformu i naoružan, te se obratio muškarcima riječima *vi sjedite tu dok naši gore ginu*, te im je naredio da se sprema da idu. Svjedokinja je opisala Zorana Ilića navodeći da je imao oko 27/28 godina, da je bio plav, imao je plave oči i bio je mršavije građe, a stajao je pored nje dok se obraćao muškarcima.
225. Muškarci, njih 16, su izašli iz podruma, poredani su u kolonu i odvedeni od strane Zorana Ilića i ostalih srpskih vojnika. Te prilike svjedokinji je odveden muž Zehrudin Hadžihasanović i brat Fuad Hećo, za koje nikada ništa nije saznala.
226. Odbrana je nastojala diskreditovati iskaz svjedokinje prezentujući joj raniji iskaz u kojem nije navela da je kritične prilike u podrum dolazio Zoran Ilić, odnosno da je *„Negdje oko 15 sati tog dana na vrata podruma došao je Slavko Lubarda sa kojim je bio još jedan naoružani srpski vojnik kojem ne znam ime, znam samo da je manjeg rasta i radio je sa mojim bratom Fuadom u TPR. To znam jer mi je to rekao brat kada su ova dvojica došli*

---

⁶⁰ Vrhovni sud Republike Srpske, predmet broj 13 0 K 003192 17 Kž 2

na vrata, odnosno rekao mi je da se ne brinem, da je to njegov radni kolega te da će sve biti uredu".⁶¹

227. Također, odbrana je svjedokinji prezentovala i iskaz iz 2015. godine kada je izjavila *„Negdje oko 15 sati, na vrata podruma ušao je vojnik koga sam poznavala iz viđenja, znam da se prezivao Ilić i bio je mlađi od dva brata Ilića. Njegov stariji brat je u to vrijeme držao kafić u Rogatici i imao je nadimak Hapac, nisam znala kako se zovu...Kada je ušao u podrum, bio je u uniformi bivše JNA i imao je pušku... Bio je s njim u društvu Zoranović, mislim da se zvao Vinko*"⁶², kako bi pojasnila razlike u iskazima.
228. Svjedokinja je pojasnila da je Slavko Lubarda sve vrijeme bio, kao i da ne može objasniti navedene razlike, ali da je sve što je izjavila tačno.
229. Uvidom u prezentovane zapisnike, na navedene okolnosti, a imajući u vidu da je odbrana osporavala identifikaciju optuženog od strane ove svjedokinje, i to prije svega navodeći da Zoran Ilić nikada nije radio u TPR, iz čega bi proizilazilo da svjedokinja nije pravilno identifikovala optuženog, međutim, vijeće je utvrdilo da je svjedokinja u izjavi datoj 2015. godine jasno navela da je *vojnika koji se prezivao Ilić znala iz viđenja, da joj je poznato da je isti bio mlađi od dva brata Ilića, opisala ga je na način da je bio starosti oko 25 do 27 godina, srednje visine, mršav, te da je imao plavu kosu.*
230. Svjedokinja je također jasno navela da je sa njim u društvu bio Zoranović, za kojeg misli da se zvao Vinko, te da joj je za Zoranovića brat rekao da mu je to radni kolega.
231. Navedeno se odnosi i na iskaz svjedokinje dat 2012. godine, kada je svjedokinja navela da je u podrum došao Slavko Lubarda, *sa još jednim naoružanim srpskim vojnikom kojeg nije znala ime, a bio je manjeg rasta, te joj je brat rekao da radi sa njim u TPR.* Dakle, iz navedenih iskaza svjedokinje jasno je da kod svjedokinje nije došlo do zamjene identiteta optuženog Zorana Ilića, te da je lice Zoranović osoba za koju joj je brat rekao da je njegov radni kolega, od kojeg svjedokinja distancira optuženog Zorana Ilića, na identičan način opisujući da je bio mlađi, mršav, srednje visine i plav, a kojeg je znala iz viđenja.

---

⁶¹ OI-1 - zapisnik o saslušanju svjedoka Hasije Hadžihasanović, broj 11/8-1-58, sačinjen od strane Federalne uprave policije u Sarajevu, dana 03.04.2012. godine (fotokopija);

⁶² OI-1 - Zapisnik o saslušanju svjedoka Hasije Hadžihasanović, broj: 16-06/1-04-2-1047/15, sačinjen od strane Državne agencije za istrage i zaštitu, u Sarajevu, dana 23.12.2015. godine (fotokopija)

232. Činjenica da svjedokinja u iskazu od 2012. godine nije spomenula Zorana Ilića, za ovo vijeće nije sporna, imajući u vidu da je svjedokinja tada iskaz davala na okolnosti svih ratnih dešavanja u Rogatici, dok je u kasnijem iskazu decidno pitana na okolnosti inkriminisanog događaja, kada je na identičan način opisala *vojnika Ilića*.
233. Saglasno iskazima svjedokinja Halime Ramić Ćuture i Hasije Hadžihasanović, svjedokinja Behija Parović u svom iskazu je navela da se nalazila u podrumu zajedno sa ostalim ženama, muškarcima i djecom kada je došao Zoran Ilić, kojeg je poznavala iz viđenja, jer ga je viđala kad je razvezio hljebove i peciva iz pekare u Donjem polju. Navela je da je on inače bio ošišan i uredan momak, a te prilike pojavio se u maskirnoj uniformi sa dužom kosom, brkovima, bradom kapom, *naoružan do zuba*, te je naredio da muškarci izađu iz podruma. Muškarci su izašli jedan za drugim, među njima i njen suprug Mehmed Parović, od kada nije saznala ništa za njegovu sudbinu.
234. Prilikom unakrsnog ispitivanja svjedokinja je pojasnila da ga ona lično nije striktno identifikovala u trenutku kada se pojavio u podrumu, imajući u vidu da je došao, kako je opisala sa dužom kosom, bradom, brkovima, *naoružan, ali da su još najmanje dvije žene iste sekunde rekle da je to Zoran Ilić*.
235. I svjedokinja Suvada Čavčić, koja se, zajedno sa svojom porodicom i ostalim komšijama iz Rudog, nalazila u podrumu kuće Jovičić gdje su bili zatvoreni navela je da je na vrata došao Zoran Ilić, kojem tada nije znala ime, ali ga je poznavala iz viđenja. Te prilike bio je u uniformi i *naoružan*, te se obratio muškarcima riječima, *dok naši ginu vi tu sjedite*, te naredio da izađu napolje. Svjedokinja je istakla da je Zoran Ilić živio u Zaganovićima, zbog čega mu nije znala ime, ali da joj je poznato da je radio u pekari odakle je razvezio hljeb, a od drugih žena je saznala da se zove Zoran Ilić.
236. Svjedokinja je dodala da im je tada Zoran rekao, *da će se vratiti po nas žene i djecu i vidjeti šta će sa nama biti*, te da joj *ta slika nikada neće nestati*. Svjedokinja je istakla da je te prilike Zoran Ilić bio u uniformi sa redenicima, duge kose, plav, mršav, zakrvavljenih očiju i pijan.
237. Svjedokinja je navela da su te prilike muškarci, među kojima i njen suprug Ćamil Čavčić i djever Mehmed Čavčić odvedeni. Kroz prozor je vidjela da odlaze pješice u pratnji naoružanih srpskih vojnika, te da nikada nisu saznali šta se s njima desilo.

238. Prilikom unakrsnog ispitivanja odbrana je svjedokinji, navodeći da je navedeno lice opisala na drugačiji način, prezentovala dio iskaza iz istrage⁶³ kada je izjavila da *“nedugo nakon što smo ušli u podrum, otvorila su se vrata od podruma i tada sam vidjela sam da je ušao vojnik sa dugom bradom, bio je mršav, imao je na glavi šajkaču sa kokardom, a na grudima ukrštene redenike. Vidjela sam da je vojnik bio pijan i imao je automatsku pušku ... Udaljenost mene od vrata je bila 4-5 metara”*. Svjedokinja je potvrdila da je to tačno, te potvrdila da u istrazi nije prepoznala Zorana Ilića, što je objasnila time da joj se urezala slika optuženog od tog dana.
239. Također, svjedokinji je prezentovano da je tada izjavila da *“za navedenog vojnika kasnije sam od komšinica koje su bile u toj prostoriji saznala da se zove Zoran ilić, ja Ilića nisam lično poznavala, a mislim da su ga poznavale Behija Parović i Edina Salan”*, što je svjedokinja potvrdila, te je ponovila da ga je poznavala samo iz viđenja.
240. I svjedokinja Mesiha Hodžić navela je da nije poznavala vojnika koji je došao na vrata podruma i rekao da muškarcima, među kojima i njen suprug Salih Hodžić, idu u zarobljeništvo. Svjedokinja je navela da nikada ništa nisu saznali o njihovoj sudbini.
241. Svjedokinja je navela da je zapamtila dvojicu vojnika koji su te prilike došli, a u odnosu na vojnika koji je naredio muškarcima da izađu iz podruma svjedokinja je istakla da ga je znala iz viđenja, ali ne i po imenu, da je imao smeđu kosu, okruglo lice, bio je u uniformi, a da su žene koje su ga poznavale rekle da je to bio Zoran Ilić.
242. Odbrana je svjedokinji prezentovala dio iskaza iz istrage⁶⁴ ukazujući da je svjedokinja drugačije govorila kada je izjavila da se *„nakon manje od sat vremena, na vratima se pojavilo lice, za koje ne znam kako se zove, ali znam da je bio oniži i imao svijetlosmeđu kosu ... srednjeg rasta, u crnoj uniformi, šubar sa kokardom na glavu, crnu bradu i redenike, pušku”*.
243. U odnosu na prezentovane razlike, svjedokinja se odredila da je jedan bio smeđ oniži, a drugi srednje visine.
244. Uvidom u navedeni zapisnik vijeće je utvrdilo da je svjedokinja u navedenoj izjavi upravo opisala dva lica, jedno za koje je navela da je *oniži i da je imao svijetlosmeđu*

---

⁶³ OI-2 - Zapisnik o saslušanju svjedoka Suvade Čavčić, broj: 16-06/1-04-2-1032/15, sačinjen od strane Državne agencije za istrage i zaštitu u Sarajevu, dana 14.12.2015. godine

⁶⁴ OI-3 - Zapisnik o saslušanju svjedoka Mesihe Hodžić, broj: T20 0 KTRZ 0011293 15, sačinjen od strane Tužilaštva Bosne i Hercegovine u Sarajevu, dana 28.07.2020. godine

kosu, a da je pored njega, zapamtila i drugog koji je bio srednjeg rasta, u crnoj uniformi, šubara sa kokardom, sa dužom bradom crne boje.

245. Dakle, svjedokinja nije odstupila od svog ranijeg iskaza, a posebno što je ostala dosljedna u kazivanju da navedena dva lica, koje je te prilike zapamtila, nije znala poimenično, te da je od komšinica koje su ga poznavale saznala da se lice koje je muškarcima naredilo da izađu napolje zove Zoran Ilić.
246. Da je Zoran Ilić osoba koja je došla na vrata podruma i naredio muškarcima da izađu, kao i da je isti u datom trenutku identifikovan od strane neposrednih očevidaca tog događaja koji su ga poznavali potvrdila je i svjedokinja Edina Salan. Svjedokinja, koja se u podrumu nalazila sa suprugom Ibrahimom, koji je te prilike odveden i za čiju sudbinu nikada ništa nije saznala, navela je da je u trenutku odvođenja muškaraca neko od prisutnih rekao da je to bio Zoran Ilić.
247. Pored navedenog osporavanja kredibiliteta i vjerodostojnosti iskaza svjedokinja neposrednih očevidaca predmetnog događaja, odbrana optuženog je navode optužnice, odnosno učešće optuženog Zorana Ilića u prisilnom nestanku civila Bošnjaka iz naselja Rudo osporavala provođenjem dokaza na okolnost da je isti bio zaposlen u pekari Panis u Donjem polju, gdje se nalazio i tog 19.06.1992. godine.
248. U tom smislu, optuženi Zoran Ilić je u svom iskazu naveo da je od 1991. godine radio u pekari Panis, ali da ga direktor nije odmah prijavio, već tek 01.01.1992. godine, gdje je radio do kraja 2020. godine, te je cijeli rat bio vezan za pekaru, koja se nalazila u kući Voje i Nade Šarić, njegove rodice.
249. Optuženi je negirao svoje učešće u inkriminiranim događajima, navodeći da je 19.06.1992. godine bio u pekari kao i svaki drugi dan, te da je čuo da se muslimanski narod poziva preko megafona da predaju naoružanje i napuste kuće. Naveo je da je sa njim u pekari tada radio njegov rođak Mane Gojković, te da ih je tetka Borka upozorila da se puca, da ima mrtvih i ranjenih i da se sakriju.
250. Naveo je i da je taj dan, kao i svaki drugi dan imao bijelo pekarsko odjelo, da je bio lijepo obrijan i sređen, a da je vojničku uniformu i pušku imao tri dana u augustu 1992. godine, kada ga je uhapsila vojna policija u povratku iz Titovog Užica, kada je bio raspoređen kod hotela i opštine. U odnosu na pripadnost VRS, optuženi je naveo da je pekara bila mobilisana za potrebe vojske, zbog čega su osobe koje rade u pekari bili pripadnici VRS. Na poseban upit člana vijeća optuženi je naveo da su radili po 20 sati dnevno, a nekad i bez prestanka. Također, optuženi je potvrdio da je na početku svog angažmana u pekari radio kao razvozač, ali da je taj dan radio kao pekar.

251. Navode optuženog Zorana Ilića da je radio u pekari, da se i taj dan 19.06.1992. godine odbrana je dokazivala i saslušanjem, svjedoka Miladina Gojkovića, rođaka optuženog, te svjedoka Slavka Vukašinića, direktora pekare Panis.
252. Svjedok Miladin Gojković naveo je da je u pekari Panis, koja se nalazila u dvorištu njegove i kuće njegove sestre Nade Šarić, počeo raditi u maju mjesecu 1992. godine, kada je prestao raditi Abid Guhdija, a direktor je bio Slavko Vukašinić. Naveo je da su u kasnijem periodu radili samo Zoran i on i to koliko je trebalo, nije bilo fiksnog radnog vremena, a mnogo su radili, nekada i preko 16 sati. Svjedok je objasnio da je Zoran stanovao u Zaganovićima, ali je u tom periodu boravio u kući njegove sestre Nade Šarić koja je otišla u Srbiju.
253. Svjedok je naveo da se sjeća 19.06.1992. godine, kada su radili kao i svaki dan, kad su čuli da se muslimansko stanovništvo putem megafona poziva na predaju naoružanja. Kasnije je došla njegova majka koja ih je upozorila da ne izlaze iz pekare jer se nešto dešava u Rudom, a nakon čega se čula pucnjava. Svjedok je naglasio da je Zoran tog dana bio u bijelom odjelu, ošišan i obrijan, te da taj dan nisu nigdje odlazili iz pekare.
254. Svjedok Slavko Vukašinić, direktor pekare Panis, naveo je da je 19.06.1992. godine bio kod punca kada je čuo megafon sa transportera, preko kojeg su pozivali muslimane da predaju oružje. Nakon tog poziva srpski teritorijalci su krenuli da provjere efekat, nakon čega je čuo pucnjavu i rafale. Kada je pucnjava prestala otišao je u pekaru gdje je zatekao Zorana, Maneta i njegovu pokojnu majku Borku. I on se presvukao i počeo da radi da im pomogne jer su imali veliku narudžbu. Zoran je kao i obično bio u bijelom pekarskom odjelu, kako je bilo i po propisima. Svjedok je naveo i da mu je poznato da Zoran nije odlazio kući u Zaganoviće jer je gornji sprat kuće pripadao Zoranovoj rodici Nadi, koja nije tu bila, a i njegov rođak Mane je u istom dvorištu imao kuću, pa je tu boravio.
255. Pored navedenih odbrana je saslušala i svjedoke Nenada Jagodića i Jovana Ristića, koji su naveli da su dana 19.06.1992. godine učestvovali u akciji oduzimanja naoružanja, te su negirali učešće Zorana Ilića u navedenoj akciji. Tako je svjedok Nenad Jagodić naveo je da tog dana nije vidio Zorana Ilića ni u Zaganovićima ni u Rudom, ali i da on taj dan nije bio kod kuće Mirosava Jovičića. Svjedok Jovan Ristić naveo je da je njegova grupa išla u naselje Zlatni Dol, te da Zoran Ilić nije bio tu jer je radio u pekari.
256. Svjedokinja Desa Pajić ispričala je da je zajedno sestrom Stanojkom Kovač boravila u kući svog tetka Bore Jovičića, koja se nalazila u blizini kuće Miroslava Jovičića. Svjedokinja je navela da su ona i sestra kuhale za vojsku u podrumu Miroslava Jovičića, a pošto nije bilo brašna, imale su dogovor sa Zoranom Ilićem i Mane Gojkovićem, da oni njima daju hljeb, a one njima prave čorbe.

257. Svjedokinja je navela da se sjeća događanja od dana 19.06.1992. godine, kada su nju i sestru obavijestili da taj dan idu u akciju zbog čega nisu dugo ostale u podrumu, odnosno otišli su kada su vojnici počeli dovoditi žene i djecu, te se više nisu vraćale u podrum. Svjedokinja je potvrdila da taj dan nije vidjela Zorana Ilića kod kuće Miroslava Jovičića, odnosno da ga je vidjela ujutro kad je otišla po hljeb u pekari.
258. Na okolnosti osporavanja identiteta optuženog Zorana Ilića odbrana je u spis uložila i materijalni dokaz, kojim dokazuje da su u opštini Rogatica postojala dva Zorana Ilića⁶⁵, odnosno još jedan Zoran Ilić, sin Ilije rođen 1954. godine koji je također bio pripadnik VRS, VP ....
259. Vijeće je na temelju svih provedenih dokaza, cijeneći iste pojedinačno i u međusobnoj vezi, van svake razumne sumnje utvrdilo da je optuženi Zoran Ilić preduzeo inkriminisane radnje opisane u izreci presude za koje ga je osudilo.
260. Vijeće je iskaze svjedokinja Halime Ramić Ćuture, Hasije Hadžihasanović, Behije Parović, Suvade Čavčić, Mesihe Hodžić i Edine Salan, koje su bile neposredni očevici događaja našlo uvjerljivim, pouzdanim i vjerodostojnim, te im je u cjelosti poklonilo vjeru, nalazeći da su iste jasno, nedvosmisleno i saglasno izjavile da je optuženi Zoran Ilić osoba koja je dana 19.06.1992. godine došla na vrata podruma kuće Miroslava Jovičića gdje su, za vrijeme napada VRS bili zatvoreni civili Bošnjaci iz naselja Rudo, te naredio muškarcima da napuste podrum, nakon čega ih je zajedno sa njemu poznatim pripadnicima odveo od kada im se gubi svaki trag.
261. Pri tome, svjedokinje Halima Ramić Ćutura, Hasija Hadžihasanović i Behija Parović su optuženog poznavale od ranije, te im je identet optuženog bio nesporno poznat, dok je isti svjedokinjama Suvadi Čavčić, Mesihi Hodžić bio poznat iz viđenja, ali nisu znale njegovo ime i prezime, međutim, osim samog identifikovanja optuženog po imenu Zoran Ilić, vijeće nalazi da su svjedokinje na istovjetan način opisivale izgled optuženog, njegovu starost, činjenicu da im je isti bio poznat jer je radio u pekari, odnosno razvio hljeb prije ratnih dešavanja, što ni sam optuženi nije negirao, pa iako ga neke od svjedokinja nisu znale imenom i prezimenom, iste su navele da su u trenutku odvođenja saznale da se zove Zoran Ilić.
262. U vezi sa navedenim, a imajući u vidu ukazivanje odbrane da su Rogatičkog brigade bila dvojica Zorana Ilića, upravo navedene okolnosti, da neposredni očevici događaja,

---

⁶⁵ OI-15 - Akt Opštinske boračke organizacije Rogatica, broj: 01/2-08/2020 od 06.02.2023. godine, sa prilogom uvjerenje broj: 03/1-10-835-58-61/07 od 13.04.2007. godine i broj: 8/7-18-03-835 1929/2000 od 17.03.2000. godine

optuženog Zorana Ilića ne identifikuju pukim navođenjem njegovog imena i prezimena, već i ličnim opisom, starosti, mjestom rada, pa čak i drugim okolnostima kao što su okolnosti poznavanja njegove braće, vijeće nalazi irelevantnim materijalni dokaz uložen od strane odbrane u smislu osporavanja identiteta upravo optuženog Zorana Ilića kao izvršioca predmetnih inkriminacija.

263. U odnosu na iskaze saslušanih svjedoka, kojima je odbrana gradila alibi ukazujući da je isti bio zaposlen u pekari Panis, gdje se nalazio i dana 19.06.1992. godine, vijeće je navedene iskaze svjedoka odbrane našlo kontradiktornim iskazima svjedoka neposrednih očevidaca, imajući u vidu da se niti jedan saslušani svjedok odbrane tog dana nije nalazio kod kuće Miroslava Jovičića u vrijeme inkriminiranih dešavanja, niti su navodili da im je išta poznato o događaju za koji se optuženi tereti, zbog čega isti ne mogu biti odlučujući u smislu negiranja istinitosti svjedočenja neposrednih očevidaca o onome što se desilo, zbog čega vijeće iskazima svjedoka odbrane nije poklonilo vjeru, nalazeći da su isti isključivo bili usmjereni na oslobađanje optuženog predmetne optužbe.
264. Za vijeće je nesporno utvrđeno da je na strani optuženog ispunjen i subjektivni element ovog krivičnog djela, odnosno, da je optuženi do danas odbio da pruži informacije o sudbini nestalih lica ili o mjestu gdje se nalaze odvedene osobe, pogotovo imajući u vidu činjenicu da su oštećeni posljednji put viđeni živi upravo kritičnog dana od strane mnogobrojnih svjedoka, čiji iskazi su već cijenjeni u ovom kontekstu.
265. Vijeće zaključuje da između izvršenja radnje prisilnog nestanka oštećenih i odbijanja optuženog da pruži informaciju o sudbini ili mjestu gdje se nalaze odvedene osobe, postoji uzročna veza, a sve imajući u vidu da odbiti da prizna sudbinu nestale osobe ili dati informaciju o toj okolnosti, može učiniti osoba koja je prethodno, nestalu osobu lišila slobode, što je u konkretnom slučaju optuženi Zoran Ilić.

2. PROGON

266. Analizom izvedenih dokaza vijeće je zaključilo da su inkriminacije optuženog počinjene kao dio širokog i sistematičnog napada, koji je bio usmjeren ka civilnom stanovništvu, te za koji je optuženi znao, ali nije našlo dokazanim da su iste počinjene i kao dio progona, odnosno na razini diskriminatorne osnove kakva se zahtijeva sa aspekta kvalifikovanja progona, kako je propisano tačkom h) člana 172. stav 1. KZ BiH.
267. Naime, diskriminatorna namjera počinioca mora biti jasno opisana u činjeničnom dijelu optužnog akta, ali i potkrijepljena relevantnim dokazima, a pri tome imajući u vidu

svojstveno ponašanje počinioca koji zločin čini sa specijalnom diskriminatornom namjerom, a što uključuje i svojevrsno verbalno ispoljavanje iste.⁶⁶

268. Stoga, cijeneći da radnje u osnovi zločina za koje je optuženi Zoran Ilić oglašen krivim ne impliciraju postojanje stepena diskriminatorne namjere iz tačke h) člana 172. stav 1. KZ BiH, već predstavljaju prisilni nestanak kao radnju u osnovi zločina koja se dovodi u vezu samo sa opštim kontekstom Zločina protiv čovječnosti, to je vijeće kvalifikaciju progona ispustilo iz izreke ove presude, nalazeći je nedokazanom u konkretnom slučaju.

C. ODGOVORNOST

269. Vijeće je zaključilo da je optuženi Zoran Ilić u počinjenju krivičnog djela iz izreke presude djelovao kao *saizvršilac*, te da je odgovoran po osnovu individualne krivične odgovornosti.

270. Prema odredbi člana 29. KZ BiH, saizvršilaštvo postoji kada više lica zajednički izvrše krivično djelo učestvovanjem u izvršenju krivičnog djela ili preduzimajući nešto drugo, čime se na odlučujući način doprinosi izvršenju krivičnog djela. Preciznije, saizvršilaštvo je oblik izvršilaštva koji postoji kada više lica, koja ispunjavaju sve uslove koji se zahtijevaju za izvršioca, na osnovu zajedničke odluke, svjesno i voljno, učine određeno krivično djelo. Za razliku od saučesnika u užem smislu, saizvršoci ne učestvuju u djelu koje ostvaruje neko drugo lice (tuđem djelu), već svi zajednički ostvaruju (svoje) zajedničko djelo, pri čemu svaki od njih u tome daje svoj prilog koji je bitan i bez kojeg krivično djelo ne bi bilo ostvareno ili ne bi bilo ostvareno na zamišljeni način.

271. Analizom iskaza svjedoka koji su detaljno analizirani u prethodnom dijelu presude, vijeće je utvrdilo, van razumne sumnje, da je optuženi Zoran Ilić zajedno sa drugim njemu poznatim vojnicima učestvovao u prisilnom nestanku civila bošnjačke nacionalnosti Mehmeda Hodžića, Saliha Hodžić, Edhema Kurtića, Zehrudina Hadžihasanovića, Kemala Čavčića, Čamila Čavčića, Mehmeda Čavčića, Mehmeda Parovića, Ibrahima Salana, Seida Čamdžije, Advije Lutvića, Fuada Heće, Avde Hurle, Alije Omeragića, Himze Omeragića i Alije Džaferovića, kojima se gubi svaki trag te se i danas smatraju nestalim, a optuženi i dalje odbija da pruži informaciju o sudbini istih.

---

⁶⁶ Presuda Apelacionog odjeljenja Suda BiH, S1 1 K 024092 19 Kžk, Boro Milojića, str.23

272. Član 180. stav 1. KZ BiH propisuje da „osoba koja planira, naredi, učini ili podstrekava ili pomaže u planiranju, pripremanju ili učinjenju krivičnih djela iz člana ..... 172. (Zločini protiv čovječnosti)....., ovog zakona kriva je za to krivično djelo.“
273. Vijeće podsjeća da je član 180. stav 1. KZ BiH izveden iz člana 7. stav 1. Statuta MKSJ i identičan mu je. Žalbeno vijeće MKSJ zaključuje da član 7. stav 1. „...prije svega pokriva fizičko počinjenje krivičnog djela od strane samog prekršioca, ili kažnjivi propust da se učini djelo obavezno po pravilima krivičnog prava.“
274. *Actus reus* koji je potreban za počinjenje krivičnog djela jeste da „...optuženi, bilo fizički, bilo na neki drugi neposredan, odnosno posredan način, svojim pozitivnim radnjama, odnosno - ako postoji obaveza djelovanja - propustima, učestvuje individualno ili zajedno s drugim u materijalnim elementima krivičnog djela za koje se tereti. Sam optuženi ne mora učestvovati u svim aspektima inkriminisanog ponašanja.⁶⁷
275. Potrebni *mens rea*, jeste da je optuženi djelovao s namjerom da poćini krivično djelo...“⁶⁸ ili, kao u slučaju drugih oblika učestvovanja u krivićnim djelima iz člana 7. stav 1., on mora biti “svjestan vjerovatnoće, u smislu velikih izgleda, da će kao posljedica njegovog ponašanja biti izvršeno krivićno djelo”⁶⁹
276. Na temelju svega prethodno detaljno analiziranog vijeće nalazi da je optuženi Zoran Ilić, postupajući s direktnim umišljajem, svjestan svojih djela, želeći nastupanje zabranjenih posljedica, radnjama opisanim u izreci presude ostvario sva bitna obilježja bića krivićnog djela iz člana 172. stav 1. tačka tačka i), a sve u vezi sa članom 29. i članom 180. stav 1. Krivićnog zakona Bosne i Hercegovine, zbog čega ga je vijeće i oglasilo krivim.

D. ODMJERAVANJE KAZNE

277. Svrha kažnjavanja propisana je članom 2. Krivićnog zakona BiH koji propisuje da visina i raspon krivićno pravne sankcije moraju biti „neophodni“ i „srazmjerni“ prirodi i jaćini opasnosti za zaštićena dobra.
278. Kada se radi o zloćinima protiv čovjećnosti, jasno je da su priroda i jaćina opasnosti izuzetno veliki, odnosno radi se o jednom od najtećžih krivićnih djela propisanih Zakonom.

---

⁶⁷ Presuda pretresnog vijeća MKSJ u predmetu *Stakić*, paragraf 439;

⁶⁸ Presuda pretresnog vijeća MKSJ u predmetu *Limaj*, paragraf 509;

279. Prilikom odmjeravanja visine kazne optuženom, vijeće je shodno članu 48. KZ BiH cijenilo sve okolnosti koje su od uticaja da kazna bude veća ili manja.
280. U tom smislu, vijeće je cijenilo da su prisilno odvedeni muškarci koji su imali porodice, supruge i djecu, uglavnom maloljetnu i da nikada nisu pronađeni niti se zna šta se desilo s njima nakon što su odvedeni iz svojih kuća, koje činjenice ukazuju na potrebu strogog kažnjavanja izvršilaca ovog zločina. Niti jedna kazna ne može adekvatno odraziti težinu odvođenja civila koji nikada nisu pronađeni i duševnu bol nanesenu njihovim porodicama.
281. U pogledu odluke o kazni, vijeće je prilikom odmjeravanja kazne optuženom vodilo računa o svim olakšavajućim i otežavajućim okolnostima, te svrsi kažnjavanja, pa je tako od olakšavajućih okolnosti na strani optuženog cijenilo da je isti do sada neosuđivan, dok je kao otežavajuću okolnost cijenio da je izvršenje krivičnog djela od strane optuženog imalo za posljedicu prisilni nestanak većeg broja civila.
282. Dakle, obzirom na utvrđeno činjenično stanje i nastale posljedice, vijeće je optuženog osudilo na izrečenu kaznu zatvora u trajanju od 11 (jedanaest) godina smatrajući pri tome da je ista srazmjerna težini djela i nastalim posljedicama, te da će se u smislu odredbe člana 39. KZ BiH istom postići opšta svrha izricanja krivičnih sankcija i svrha kažnjavanja.

V. OSLOBAĐAJUĆI DIO PRESUDE

283. Optuženom Radenku Iliću na teret je stavljeno da je dana 19.06.1992. godine kao saizvršilac učestvovao u progonu bošnjačkog civilnog stanovništva na nacionalnoj i vjerskoj osnovi, postupajući sa diskriminatornom namjerom, suprotno pravilima međunarodnog prava i to prisilnim nestankom civila Bošnjaka iz naselja Rudo, općina Rogatica.
284. Na okolnost učešća optuženog Radenka Ilića u progonu civila Bošnjaka iz naselja Rudo prisilnim nestankom, Tužilaštvo je optužbu zasnovalo na iskazu svjedoka Milovana Sredojevića, koji je neposredno saslušan na glavnom pretresu, a pročitani su i iskazi svjedoka Slavka Lubarde i Stanojke Kovač.

---

⁶⁹ Presuda pretresnog vijeća MKSJ u predmetu *Kvočka*, paragraf 251; presuda pretresnog vijeća MKSJ u predmetu *Limaj*, paragraf 509;

285. U svom iskazu svjedok Milovan Sredojević posvjedočio je da mu je dana 19.06.1992. godine iz komande saopšteno da kaže komšijama da pređu u kuću Miroslava Jovičića i da ostave kuće otključane radi pregleda. Naveo je da je naredbu komande prenio Avdiji Lutviću, a on drugima, te je pet ili šest porodica prešlo u kuću Miroslava Jovičića, koju su obezbjeđivali Miroslav Ikonić i Slavko Lubarda. Svjedok je ispričao da je akcija počela u 12 sati, kada su prišli prvim kućama šest pripadnika VRS je poginulo a trojica su teško ranjena, pucalo je na sve strane.
286. Svjedok je naveo da se nalazio na straži kod jedne kuće odakle je gledao kada su Rade Marković i Radenko Ilić došli pred podrum Miroslava Jovičića gdje su se nalazili civili Bošnjaci. Svjedok je naveo da su odvojili muškarce od žena, precizirajući da je Rade Marković naredio muškarcima da napuste podrum, nakon čega zajedno odvođe muškarce u gornji dio naselja, a sutradan mu se Rade Marković pohvalio šta je uradio sa njima.
287. Prilikom unakrsnog ispitivanja svjedok je precizirao da je navedeni događaj gledao kroz razmak između dasaka zakovanog prozora kuće Limića gdje je čuvao stražu.
288. Svjedok Slavko Lubarda u svojim iskazima datim u istrazi 2015. godine i 2020. godine naveo je da je dana 19.06.1992. godine prolazeći pored kuće Mire Jovičića, vidio Ilića zvani Dok, kojeg je poznao od ranije, u uniformi i sa automatskom puškom sa preklopnim kundakom, kako je viknuo nekom u podrumu *izlazite napolje*, nakon čega su iz podruma jedan po jedan izašli muškarci, njih 10 do 15, u koloni prema ćošku kuće, a za njima išao Ilić zvani Dok. Svjedoku su prilikom saslušanja 2015. godine predložene fotografije, na kojima je prepoznao optuženog Radenka Ilića.
289. Svjedokinja Stanojka Kovač u svom iskazu datom iz istrage izjavila je da je dana 19.06.1992. godine prolazila pored kuće Mire Jovičića gdje je u podrumu kuće vidjela veći broj muškarca, žena i djece. Nakon što se začula pucnjava iz drugog dijela naselja u kuću njenog tetka počeli su dovoziti tijela srpskih vojnika koji su poginuli, a pola sata nakon toga pored kuće njenog tetka se okupila vojska među kojima je prepoznala Radenka Ilića zvani Dok, Zorana Ilića, brata konobara kojeg su zvali Hapac i druge. Navedeni vojnici otišli su u pravcu kuće Mire Jovičića. Dva dana nakon toga vidjela je dvojicu starijih ljudi kako u rukama nose kanistere sa benzinom, koji su joj na upit da joj daju benzina za auto odgovorili da ne mogu, jer im benzin treba da spale leševe ljudi koji su nekoliko dana ranije bili ispred kuće Jovičića, jer su ubijeni.
290. Međutim, imajući u vidu da su iskazi svjedoka Slavka Lubarde i Stanojke Kovač pročitani na glavnom pretresu, zbog čega odbrana nije bila u prilici unakrsno ispitati navedene svjedoke, dok na osnovu iskaza svjedoka Milovana Sredojevića vijeće nije moglo van svake razumne sumnje zaključiti da je upravo optuženi Radenko Ilić osoba koja je učestvovala u progonu civila bošnjaka prisilnim nestankom, imajući u vidu da iskaz ovog svjedoka nije potkrijepljen iskazima svjedoka, neposrednih očevidaca

događaja, koji su se kritične prilike nalazili u podrumu kuće Miroslava Jovičića, odnosno da je iskaz svjedoka Sredojevića upravo kontadiktoran iskazima svjedoka neposrednih očevidaca u pogledu lica koje je naredilo zatvorenim muškarcima da izađu iz podruma, odakle su odvedeni kada im se gubi svaki trag.

291. U tom smislu iskazi svjedoka Sredojevića i Lubarde su također međusobno kontadiktorni u odnosu na opis događaja ispred podruma kuće Miroslava Jovičića kritične prilike, imajući u vidu da je svjedok Lubarda u svom iskazu iz istrage naveo da je Ilić zvani Dok osoba koja je naredila muškarcima da izađu napolje iz podruma, dok iz iskaza svjedokinje Stanojke Kovač ne proizilazi da je ista bila neposredni očevidac kritičnog događaja, niti da ista ima neposredna ili posredna saznanja o izvršiocima.
292. Imajući u vidu naprijed navedeno, vijeće nije moglo sa sigurnošću, zasnovati uvjerenje u pogledu identiteta optuženog Radenka Ilića kao saizvršioca predmetnih inkriminacija, zbog čega je vijeće primjenom principa *in dubio pro reo* i donijelo odluku kao u izreci presude.
293. Naime, načelo *in dubio pro reo*, kao jedno od osnovnih načela krivičnog postupka, u direktnoj je vezi sa načelom pretpostavke nevinosti i predstavlja izraz pogodnosti na strani optuženih osoba, te se zasniva na dva pravila: prvo pravilo se odnosi na činjenice koje idu na štetu optuženog, koje moraju biti utvrđene sa potpunom sigurnošću, a ako postoji sumnja u odnosu na te činjenice, one se ne mogu uzeti kao utvrđene, tj. smatraju se neutvrđenim. Drugo pravilo veže se uz činjenice koje idu u korist optuženog, koje se uzimaju za utvrđene čak i onda ako su samo vjerovatne, tj. ako se sumnja u njihovo postojanje, pa čak i onda ako je postojanje činjenica na štetu optuženog vjerovatnije, zbog čega je vijeće u odnosu na optuženog Radenka Ilića donijelo odluku kao u izreci presude.

VI. ODLUKA O TROŠKOVIMA POSTUPKA

294. Optuženi Radenko Ilić je, u smislu odredbe člana 189. stav 1. ZKP BiH, oslobođen dužnosti naknade troškova krivičnog postupka koji u cijelini padaju na teret budžetskih sredstava Suda.
295. Optuženi Zoran Ilić je u smislu odredbe člana 188. stav 4. ZKP BiH, oslobođen dužnosti plaćanja troškova krivičnog postupka, te i ovi troškovi padaju na teret budžetskih sredstava Suda.

296. Vijeće je prilikom donošenja navedene odluke cijeniло činjenicu da je optuženi Zoran Ilić lošeg materijalnog stanja, što proizilazi iz materijalnih dokaza koje je odbrana optuženog uložila u spis⁷⁰, a što proizilazi i iz činjenice da su troškovi odbrane optuženog plaćani iz budžetskih sredstava Suda. Pored toga, vijeće je cijeniло da bi obavezivanjem optuženog na naknadu troškova krivičnog postupka, zasigurno bila ugrožena njegova egzistencija, naročito imajući u vidu da je optuženi izrečenom presudom nepravosnažno osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 11 godina, što znači da ni u narednom periodu neće biti u mogućnosti ostvarivati bilo kakvu zaradu (ukoliko ova odluka postane pravosnažna).

VII. ODLUKA O IMOVINSKOPRAVNIM ZAHTJEVIMA

297. Primjenom odredbi člana 198. stavovi 2. i 3. ZKP BiH, vijeće je, radi ostvarivanja imovinskopravnog zahtjeva, oštećene Hasiju Hadžihasanović, Edinu Omeragić, Suvadu Čavčić, Mesihu Hodžić, Edinu Salan, Zemiru Omeragić, kao i oštećene⁷¹ Amiru Hodžić, Veziru Hurla, Dženanu Hasaj, Ešrefa Lutvića, Ferida Čamdžiju, S.O., Irnesa Džaferovića, Muberu Čavčić, Fatimu Jusić i Melisu Čavčić uputilo na parnicu, s obzirom da podaci prikupljeni u toku ovog postupka vijeću nisu pružili pouzdan osnov za potpuno ili djelimično dosuđenje, pa je ocijenjeno da bi utvrđivanje visine imovinskopravnog zahtjeva predstavljalo nepotrebno odugovlačenje predmetnog postupka.

ZAPISNIČAR

Pravni savjetnik - asistent

Amila Jahjaefendić Hamidović

PREDSJEDNIK VIJEĆA

SUDIJA

Darko Samardžić

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ove presude dozvoljena je žalba vijeću Apelacionog odjeljenja Suda u roku od 15 (petnaest) dana od prijema pismenog otpavka iste. Oštećeni mogu podnijeti žalbu na presudu samo u pogledu odluke Suda o troškovima krivičnog postupka i imovinskopravnog zahtjeva.

---

⁷⁰ OI-20 - Izjava o domaćinstvu od 17.02.2023. godine; Uvjerenje PS Rogatica broj: 16-3/08-220.5-1,4/23 od 10.02.2023. godine; Uvjerenje o posjedu, RUGIPP, Područna jedinica Rogatica broj: 21.37-952.4-5-208/2023-1 od 14.02.2023. godine; Tri platne liste ovjerene kod poslodavca

⁷¹ Službena zabilješka Tužilaštva BiH broj T20 0 KTRZ 0011293 15 od 27.12.2022. godine